Anul XXI. Martie 1931 Nr. 3.

REVISTA TEOLOGICĂ

= organ pentru ştiinţa şi viaţa bisericească. =

ABONAMENTUL: Pe un an 260 Lei. Pe o jumătate de an 130 Lei.
Pentru studenţi pe un an: 200 Lei.

IMPĂRĂŢIA LUI DUMNEZEU.

Una dintre ideile fundamentale ale creştinismului, este învăţătura despre Impărăţia lui Dumnezeu. O bună parte din sfintele evanghelii cuprinde tot felul de pilde şi asemănări, prin care Mântuitorul Hristos a căutat să lămurească cât mai bine această idee, să o facă cât mai înţeleasă şi să o apropie cât mai mult de curentul vieţii şi de realitatea faptelor zilnice. In chipul acesta ne-a lăsat El acele minunate *parabole*, pline de frumuseţe şi înţelepciune cerească, — cum sunt de pildă parabola sămănătorului şi a neghinei, a bogatului îmbuibat şi a săracului Lazăr, a fiului risipitor şi a samarineanului milostiv, a talanţilor şi a celor zece fecioare, a grăuntelui de muştar şi celelalte, *prin cari coboară în centrul vieţii concrete, noţiunea şi realitatea abstractă a împărăţiei lui Dumnezeu.*

Prin parabolele Mântuitorului nostru, împărăţia lui Dumnezeu nu ne apare ca ceva inaccesibil, departe de viaţă, deasupra sau în urma ei, ci în însăşi inima ei. Exemple: în parabola sămănătorului, ideea despre sămânţa cuvântului lui Dumnezeu este aşa de real aplicată şi explicată, încât oricine poate desprinde uşor înţelesul şi rodnicia ei în viaţă, unde abia a patra parte din suflete sunt pregătite şi bune pentru sămânţa cuvântului dumnezeesc. La fel e şi cu parabola neghinei: învăţătura cea bună, prin in-

tervenţia celui rău, răsare şi e amestecată cu cea greşită, ca şi oamenii buni cu cei răi. Bogatul neîndurat se desfătează, fără să vadă contrastul nedrept între el şi săracul Lazăr, care „râvnea" la sfărâmăturile cari se aruncau de pe masa lui. Fiul risipitor face o amară experienţă: despărţindu-se de scutul ocrotitor al tatălui său, ajunge păzitor de porci şi se hrăneşte cu rădăcini, ca porcii. Samarineanul rămâne exemplul viu al omului cu simţ creştin în faţa nenorocirii aproapelui. Cinci fecioare îşi împodobesc candelele şi îşi umplu sufletele cu fapte bune, cinci sunt nebune. Talanţii, unii oameni şi-i folosesc cu spor, alţii-i îngroapă. Grăuntele de muştar este sământa creştinismului, a Bisericii creştine: e mic la început însă e mare în creştere, în intensitate şi în extensiune şi a. m. d. Nu suntem aninaţi în teorii cari plutesc între cer şi pământ, ci mergem de mână cu viaţa de toate zilele, cu toate bucuriile, lipsurile şi suferinţele ei. Sunt deci pilde reale, cari ne învaţă cum să umblăm sau să nu umblăm pe pământ, ca să-l transformăm în cer, într'o adevărată împărăţie a lui Dumnezeu.

In ceeace priveşte răspunsul oamenilor la apelul de chemare la masa bunurilor acestei împărăţii, el este tot atât de bine şi real redat în parabola în care împărăţia lui Dumnezeu e asemănată cu o nuntă, nunta fiului de împărat, la care sunt poftiţi mulţi oaspeţi. Mulţi chemaţi, dar toţi au început a se scuza pe motivul că unul şi-a cumpărat ogor şi merge să-l vadă. Altul şi-a cumpărat boi şi trebue să-i încerce. In sfârşit altul şi-a luat muiere şi nu are vreme să răspundă apelului de participare la nuntă. Cu un cuvânt toţi se scuză şi refuză invitaţia împăratului. Aşa că a trebuit să se adune din stradă ciungii şi săracii, orbii şi ologii, ca să umple locurile dela masa împărătească.

Cei chemaţi anume la nuntă îşi au cu toţii grijile şi averile lor. Sunt *dominaţi de factorul material din viaţă.* Iar când li se face apelul de participare la masa bunurilor sfinte şi nemuritoare, la ocaziunea

de însuşire a învăţăturilor şi practicelor altruiste, se văd incomodaţi şi încep cu scuze şi cu iertăciuni: unul are grija biroului, altul a clubului, altul rămâne lângă tarabă, la grajd, ori la holdă, — toţi au motive de a nu-şi întrerupe sau tulbura grija cea lumească şi de a lăsa la ospăţul împărăţiei lui Dumnezeu pe cei lipsiţi.

Avem deci o indicaţie că *elita-i chemată să meargă în frunte*, să dea exemplul viu şi activ în toate cele bune, — nu în cele rele. Mai avem o fină dar aspră mustrare a indiferentismului clasei de sus faţă de *factorul spiritual* şi creator din lume şi viaţă — şi în acelaş timp, dupăcum arată contextul, o nouă mărturie că mesele de ospătare trebue întinse celor lipsiţi şi străini, cari nu pot răsplăti. «*Fericit vei fi că n'au să-ţi răsplătească*» şi va rămâne ca plata să se facă în cer, unde «*fericit este celce se ospătează la masa împărăţiei lui Dumnezeu*» [Luca 14, 14—15].

*

In multe suflete ideea despre împărăţia lui Dumnezeu trezeşte unele nedumeriri, nefiind destul de bine cristalizat conţinul şi precizat locul unde se cere înfăptuită această împărăţie. Foarte mulţi oameni cred că această împărăţie e ceva departe, ca un miraj, pe care îl văd nelămurit şi vag — şi numai în viaţa viitoare. Este un fel de a judeca şi vedea dacă nu greşit, cel puţin incomplet parţial.

Doctrina lui Isus Domnul nostru este potrivnică abstracţiilor. E o învăţătură a realităţii, a *vieţii*. Cetind şi adâncind cu luare aminte parabolele din evanghelia Lui, constatăm că ele au fost rostite tocmai cu scopul de a lămuri nedumerirea şi de a împlânta în realitate ideea abstractă cu privire la împărăţia lui Dumnezeu. Mântuitorul nostru nu a desprins împărăţia lui Dumnezeu de om şi de viaţă. Din contră, ne-o prezintă ca o realitate concretă, ca o viaţă care trebue să înceapă încă în lumea aceasta prin orânduirea creştinească a traiului nostru vremelnic.

*

După doctrina Mântuitorului nostru şi dupăcum a fost exemplificată această doctrină în evangheliile sale, împărăţia lui Dumnezeu ar avea trei faze distincte. Deci în evoluţia ei poate fi privită şi studiată

1. Ca o realitate lăuntrică,
2. Ca o realitate socială şi
3. Ca o realitate cerească.

1. *Impărăţia lui Dumnezeu ca realitate interioară* este o stare de conştiinţă, dulce şi plăcută, răsărită din împăcarea omului cu Bunul Dumnezeu, cu problemele lumii şi ale vieţii. E starea sufletului curat de neghina învăţăturilor rele, care-şi rodeşte talanţii faptelor bune prin credinţă, nădejde şi dragoste. Este, am putea zice, starea identică cu mângăerea şi liniştea sufletului, cu pacea lăuntrică, pe care ne-o păstrează în suflet contactul viu şi neîntrerupt cu tainele sfinte, cu izvorul darului de sus, care ne curăţeşte, ne sfinţeşte şi ne binecuvântă. Este mai departe starea sufletească a omului datoriei şi a cinstei, a sufletului pentru care viaţa şi practicile religioase şi morale sunt o *hrană* zilnică, şi nu numai o *haină* de sărbătoare, sau nici atâta. Bucuria şi liniştea lăuntrică, precum şi înfăţişarea exterioară blândă şi senină a unor astfel de oameni, este dovada cea mai evidentă despre prezenţa dumnezeirii în sufletul lor, despre realitatea stăpânirii şi cârmuirii lui Dumnezeu în conştiinţa lor. La aceşti oameni s'a referit Isus, când a zis: «*Impărăţia lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru*» [Luca 17, 21], — adecă în conştiinţa împăcată cu Dumnezeu, ferită de chinurile mustrărilor şi de amărăciunile îndoielilor.

2. *Impărăţia lui Dumnezeu ca realitate socială* este revărsarea teocraţiei din suflet în viaţa socială. Ea se înfăptueşte succesiv prin trăirea Evangheliei lui Hristos, prin realizarea ei în gândurile, graiurile şi în toate faptele noastre zilnice. Este împărăţia binelui şi a adevărului, a dreptăţii şi bunătăţii prin

excelenţă. Oricât s'ar osteni magii vremilor noastre — sociologii, economiştii şi diplomaţii, ca să îndrume societatea omenească pe căi mai bune şi fericite, fără concursul efectiv al doctrinei morale creştine, nu vor reuşi şi nu vor ajunge să îmbunătăţească viaţa socială şi cetăţenească a oamenilor. Când e vorba de reforme sociale, primul care trebue să fie chemat în ajutor, este Hristos. Fără El nu putem reforma şi ameliora nimic. Numai împreună cu El este posibil a transforma viaţa publică în bine şi în chipul cel mai norocos. Pentrucă El învaţă să ne luăm de îndreptar în viaţă *fapta* samarineanului milostiv, să ne ferim de strălucirea nebună şi deşartă a bogatului îmbrăcat în porfiră şi vison, care lasă pe săracul Lazăr să-i piară pe trepte de foame. El ne dă acea minunată lecţie de cruţare a averii şi ascultare de părinţi, înfăţişându-ne soartea tristă şi amară a fiului risipitor. El ne-a lăsat cel mai înalt exemplu de dragoste, de milă, de jertfă, devotament şi slujire a deaproapelui, prin urmare numai El are autoritatea şi puterea de-a fi cel mai legiuit reformator. Luându-l de conducător şi realizându-i învăţătura sfântă şi revelată, care se potriveşte atât de bine *cu viaţa reală*, avem siguranţa că împărăţia lui Dumnezeu poate deveni o realitate socială încă în lumea aceasta, aşa dupăcum a trăit-o El şi urmaşii săi din primele secole, şi aşa dupăcum aşteaptă şi dela noi să o trăim aci, între noi, pe pământ, fără a o proecta numai într'o lume viitoare şi transcendentă. Cine aşteaptă împărăţia lui Dumnezeu numai în viaţa viitoare, este prea sigur că nu va vedea-o niciodată.

In împărăţia lui Dumnezeu ca realitate socială trăeşte şi stăpâneşte întrupat duhul vieţii şi a învăţăturii Mântuitorului Hristos. Intr'o astfel de împărăţie societatea ar fi lipsită de svârcolirile şi agitaţiile multiple pe cari le sufere atât de intens viaţa socială a veacului nostru lipsit de Dumnezeu şi de duhul lui mântuitor. Intr'o astfel de împărăţie ar fi pace şi dragoste, şi ar fi mai multă bucurie de-a trăi şi

munci. De aceea spunem că potrivit Evangheliei Domnului nostru, împărăţia lui Dumrezeu începe prin noi de pe pământ, prin *realizarea integrală şi sinceră a învăţăturii Sale,* prin întroducerea şi aplicarea faptei creştine, reale şi active, în toate domeniile vieţii noastre, publice şi particulare. In chipul acesta împărăţia lui Dumnezeu ar deveni o realitate socială şi pe aceasta cale s'ar rezolva just şi definitiv atâtea probleme politice, morale şi sociale, naţionale şi internaţionale.

3. *Impărăţia lui Dumnezeu ca realitate cerească* este o urmare firească a celor două faze, prin cari se ajunge la desăvârşire, la fericirea absolută şi eternă din sânul lui Dumnezeu. Este încoronarea lor, *plenitudinea şi perfecţiunea însăşi;* timpul despărţirii celor buni de cei răi, a oilor de capre, după criteriul faptelor bune din lumea aceasta, ţânta năzuinţelor şi aspiraţiilor noastre interne, răsplata şi rezultatul strădaniilor noastre idealiste, obiectul suspinurilor şi lacrimilor celor dragi şi scumpi cari se despart pentru totdeauna.

O, de-am putea fi încredinţaţi că ceice poartă numele de creştini doresc sincer aceasta împărăţie a lui Dumnezeu şi de aici şi de dincolo şi de s'ar adeveri că cel puţin aceştia lucrează *din inimă şi din convingere* la realizarea ei şi ascultă cu dragoste glasul de chemare la masa bunurilor împărăţiei Bunului Dumnezeu!

Iar dacă nu-i aşa, iartă-ne Părinte, şi ne fă Tu vrednici de împărăţia graţiei şi luminei Tale şi în veacul de acum şi în cel ce va veni. Stăpâneşte Tu şi în viaţă şi în noi şi ne ascultă cererea când ne rugăm, *Doamne vie Impărăţia Ta...*

Pr. ILARION V. FELEA.

MAI EXISTĂ POPOR ALES?

In Nr. pe Septemvrie din „Buletinul Episcopiei Huşilor", Preotul *Mihail Bejenariu* pune în discuţie chestiunea de interes biblic cu titlul de mai sus. Autorul acelui articol susţine că întrucât arca alianţei, simbolul legăturii cu Dumnezeu, a fost pierdută când s'a dărâmat templul din Ierusalim de Nabucodonosor, s'a rupt orice legătură între Dumnezeu şi poporul iudeu ingrat şi neascultător. Poporul iudeu fiind pedepsit pentru neascultare nu mai merită [cu începerea anului 587 a. Hr.] să poarte numele de popor ales.

Articolul de mai sus al părintelui Bejenariu a provocat discuţie în eminenta revistă de cultură creştină de sub îngrijirea distinsului *preot Toma Chiricuţă*. Indeosebi m'au izbit cuvintele: „A susţine că nu sunt popor ales Evreii, ci alese sunt neamurile prin botez, este departe de spiritul Scripturii". [1]

Ca unul pe care mă preocupă mult chestiunile de interes biblic îmi permit a încerca lămurirea acestei chestiuni din punctul meu de vedere.

Intr'o întunecoasă zi din primăvara neamului omenesc, tribul ebraic primeşte misiunea de-a arbora stindardul purităţii religioase în mijlocul unei lumi pline de falsă teologie. De atunci tribul ebraic poartă spre desăvârşire doctrina de mântuire a popoarelor. Această misiune vitală a împrietenit în decursul istoriei revelaţiei tribul ales cu Dumnezeul Inalt, neschimbător şi sfânt, cu Dumnezeul care se interesează în particular de cei aleşi ai săi, care

[1] „Fântâna Darurilor" Nr. 10 1930 p. 468.

intră în comunicaţie cu creaturile sale, cu Dumnezeul care intervine în destinul umanităţii, cu Dumnezeul viu şi accesibil tuturor celorce cred într'ânsul. Chivotul legii a fost din pruncia poporului ales permanentul martor şi însoţitor a acelei alegeri. Chivotul a fost tezaurul cel mai scump al poporului, fiindcă într'ânsul se păstrau sacrosanctele 10 porunci scrise de însăşi degetele lui Dumnezeu, un vas de aur cu mana, hrana miraculoasă a Evreilor în pustie şi toiagul minunat al lui Aron. Deasupra pe chivotul legii, între cheruvimi, stă norul — simbolul prezenţei lui Dumnezeu în mijlocul poporului. Pe chivot tronând Dumnezeul legământului şi făgăduinţelor, acel odor constituia centrul cultului israelit.

La anul 587 Babilonenii distrug templul [unde se afla acel odor] şi nimicesc şi chivotul legii. După captivitatea babilonică Iudeilor lipsindu-le astfel chivotul, ei pun în loc o peatră numită din acest motiv „peatra aşezării". Unii teologi se izbesc de evenimentul dela 587 pentru a afla motiv suficient şi a deduce, că în urma captivităţii chivotul legii, simbolul legământului cu Dumnezeu, fiind perdut, mărirea lui Dumnezeu s'a îndepărtat din mijlocul lor, s'a rupt orice legătură dintre Dumnezeu şi poporul iudeu, care încetează de-a mai exista ca popor ales.

Dela cartea „Facerii" şi până la ultima verigă care încheie lanţul scrierilor V. T., problemele biblice gravitează spre tema unică fără de care Sf. Scriptură n'ar avea sens şi scop. Ideia centrală a Vechiului Testament este de-a schiţa programul, care la timpul hotărât avea să se realizeze în persoana lui Mesia, ca mântuitor al Iudeilor şi al tuturor oamenilor. Această idee progresează şi se precisează cu aceeaş crescândă claritate în sânul aceluiaş trib şi după anul 587 a. H. Dovadă este literatura sfântă din timpul şi de după captivitatea babilonică.[1]

Ezechil îşi desfăşoară activitatea sa în Babilonia, unde a fost deportat de Nabucodonosor, lucrează

[1] Captivitate babilonică = intervalul de timp între anii 587—589 a Hr.

deci în special printre exilaţi. Acolo a avut datoria de-a veghea asupra moralităţii poporului şi de-a anunţa conaţionalilor ca şi păgânilor pe vlăstarul din casa davidică. El vorbeşte despre un nou templu, un nou cult, o nouă împărăţie a pământului. Colegul său de activitate, *Daniil*, are revelaţii precise privitor la acel imperiu, care va surpa rând pe rând toate împărăţiile terestre pentru a se stabili în lume. El calculează c'o exactitate matematică datele erei celei nouă. *Agheu* profet postexilic vorbeşte în termini limpezi despre „aşteptatul neamurilor" şi anticipează gloria de care se va bucura noul templu prin sosirea Aceluia; iar *Zaharia* învită cetatea Ierusalimului să se bucure, căci regele Mesia intră triumfal în oraş, blând şi călare pe asin. Atunci o parte din popor se va converti, iar un rest va păcătui grozav: propriul său prietin [a lui Mesia] îl va trăda şi vinde cu 30 de arginţi. Păstorii vor fi bătuţi, turma se va risipi iar Mesia va fi străpuns. Informaţii tot atât de clare ne dă unica scriere a iudeului profet *Maleachi:* Păstorul cel bun va fi recomandat la sosire prin crainicul său Inaintemergător. Atunci numele lui Dumnezeu va fi mare printre neamuri, dela celce stă până la celce doarme, de tot pământul va fi cinstit. Sacrificiul levitic defectuos se va schimba, noul cult va fi universal, Dumnezeu va stabili împărăţia sa universală şi veşnică punând naţiunea sub sceptrul lui Israil. Aceleaşi idei le propagă cărţile numite de noi necanonice. Astfel Tobit preveseşte fericirea Ierusalimului când zice: „Neamuri multe de departe vor veni aducând daruri împăratului ceresc".

Israil a fost poporul ales de Dumnezeu pentru a pregăti fondarea unei nouă societăţi religioase: creştinismul. Iar dacă Dumnezeu, pentru a folosi limbajul dumnezeescului Pavel, ne-a vorbit în ultimul timp prin Fiul, a vorbit în vechime părinţilor noştri prin proroci în multe rânduri şi în multe chipuri. Tocmai în timpul de după captivitate, sub stăpânirile străine a Babilonenilor, Perşilor, Grecilor,

şi Romanilor, idea convertirii popoarelor se cristalizează pas cu pas, iar nădejdile după desrobitorul de suflete primesc un colorit din ce în ce mai iudaic: Ioan Botezătorul care formează puntea de trecere între Vechiul şi Noul Testament este Inaintemergător în numele lui Israil pentru primirea lui Hristos. Aici se opreşte alegerea care s'a făcut în Israil, când, prin apariţia lui Hristos, Israil îndeplinindu-şi rolul său religios încetează de-a mai exista ca „popor ales“.

Prof. NICOLAE NEAGA.

PREDICA DE AZI.

[Sfârşit].

Inaintemergătorul şi Botezătorul Ioan timp îndelungat a petrecut în pustie în meditaţie şi în rugăciune, pregătindu-se pentru misiunea sa. Mântuitorul nostru înainte de a-şi începe activitatea publică petrece în pustie 40 de zile în post şi rugăciune.

Aceste exemple arată lămurit în ce fel trebue să se pregătească fiecare vestitor al cuvântului dumnezeesc. De aceea vom înţelege că nici un motiv de mândrie nu avem şi gânduri trufaşe să nu ne stăpânească fiindcă putem predica şi astfel ne este dat să vorbim oamenilor ca trimişi ai lui Dumnezeu. Din contră să tremurăm şi să ne temem de câteori urcăm amvonul şi în deplină sinceritate să exclamăm cu Psalmistul: „Tremur şi cutremur a venit asupra mea". Temere să ne stăpânească pentru sfinţenia şi mărimea misiunei — a datoriei. Cutremur să ne stăpânească, fiindcă în primul rând noi trebue să împlinim ce cerem dela alţii în predicile noastre, altfel ne-ar apăsa cuvintele Psalmistului: Iar păcătosului i-a zis Dumnezeu: Pentruce tu povesteşti dreptăţile mele şi iei aşezământul meu de lege în gura ta? Iar tu ai urât învăţătura şi ai lăpădat cuvintele mele înapoi [Ps. 49, 16].

Dacă tăcem, să ne temem şi să tremurăm după cuvântul lui Isaia: O, vai mie că am tăcut!

Mare şi grozavă răspundere apasă mai ales generaţia noastră, căci cu viaţa religioasă împreună întreg viitorul neamului nostru este primejduit. Tot ce are naţia noastră mai bun şi mai sfânt este ameninţat. Dacă prin predică nu am frânge să împărţim pânea adevărului după care flămânzesc sufletele

încredinţate nouă atunci ne facem asemenea mamei blestemate care nu-şi alăptează fătul. Descoperind neputinţa în sărăcia noastră duhovnicească cu mai multă încredere ne vom îndrepta spre Acela, în a cărui slujbă stăm cerându-i cuvânt şi putere spre a-i putea vesti evanghelia. Pe vremuri Ieremia se plângea, că nu poate primi misiunea dumnezeească zicând: „O Doamne, celce eşti stăpân, iată nu ştiu grăi, că tânăr sunt eu". Şi i-a zis lui Domnul: „Nu zice că tânăr sunt eu, căci către toţi cari te voi trimite vei merge şi toate câte voi porunci ţie vei grăi şi nu te teme, căci cu tine sunt. Iată am dat cuvintele mele în gura ta, iată te-am pus astăzi peste neamuri şi peste împărăţii ca să smulgi şi iar să strici şi să risipeşti şi iar să zideşti şi să răsădeşti... Şi tu încinge mijlocul tău şi te şcoală şi grăeşte către ei toate câte voi porunci ţie, nu te teme de faţa lor, căci te-am pus pe tine azi ca o cetate tare şi ca un zid de aramă. Şi vor da răsboiu asupra ta şi nu te vor putea birui pentrucă cu tine sunt eu ca să te scot pe tine" [Ieremia 16—19].

Inainte de fiecare predică stăruind în rugăciune vom cere ca Dumnezeu să deschidă buzele noastre vărsând Duhul său cel sfânt în inimile noastre ca să credem şi să înţelegem noi şi prin noi ascultătorii noştri.

Profetul Ilie pregătind toate cele necesare pentru jertfă s'a rugat lui Dumnezeu să trimită din cer foc peste jertfă. Fără focul dumnezeesc de sus, ori câtă străduinţă vom pune în pregătirea predicilor noastre niciodată ele nu vor putea înflăcăra sufletele acelora cari ne ascultă. In numele lui Dumnezeu urcăm amvonul; de aceea — ca unii cari au putere vom grăi, căci trimişi, vestitori ai Impăratului ceresc suntem.

Chestiunea predicei a format şi formează obiect de discuţie în întreagă lumea creştină. Se ţin cursuri omiletice, se publice reviste de specialitate şi toate-toate cu un singur scop: de a da predica necesară azi. Este prea adevărat că soluţii definitive nu s'au

putut găsì, ceeace nu înseamnă că amvonul să amuţească. Sf. Pavel ne spune [I Cor. 9, 16]: „Că de binevestesc nu îmi este mie laudă, că nevoie îmi zace asupra, iar amar mie este de nu voi binevestì". Şi tot un cuvânt al sf. Pavel ne are şi pe noi în vedere: „Propovădueşte cuvântul, stai asupră cu vreme şi fără vreme, mustră, ceartă, îndeamnă cu toată îndelunga-răbdare şi cu învăţătură. Că va fi vreme când învăţătura cea sănătoasă nu o vor primì, ci după poftele lor îşi vor alege loru-şi învăţători gâdălindu-i la urechi, şi dela adevăr îşi vor întoarce auzul. Iar tu priveghiază întru toate, pătimeşte răul, fă lucrul evanghelistului" [II Timotei, 4, 2—5].

Trebue să recunoaştem că aceste îndemnuri ale sf. Pavel se potrivesc de minune cu situaţia de azi; pare că ar fi fost scrise pentru împrejurările de viaţă şi pentru oamenii vremilor noastre. Tocmai de aceea ele trebue să ne dea de gândit, iar sfânta conştiinţă a împlinirii datoriei să ne lumineze, ca să vestim cuvântul Domnului: „Pentrucă nu suntem ca cei mulţi cari amestecă cuvântul lui Dumnezeu, ci ca din curăţie, ci ca dela Dumnezeu înaintea lui Dumnezeu întru Hristos grăim" [Cor. II, 2, 17]. Sufletul care este pătruns de acest duh, sufletul în care viază această conştiinţă nu are nevoie de multe tratate omiletice, căci singur va adapta predica sa cerinţelor imperioase ale prezentului. Viaţa sf. Pavel ne poate servi cel mai strălucit exemplu în această privinţă.

Schinteia ruptă din inima credincioasă şi evlavioasă a preotului aprinde focul sfânt în inimile ascultătorilor săi. Să luăm un exemplu: Gândiţi-vă la talentul de convingere al voiajorilor. N'au făcut cursuri speciale, nu li s'a făcut educaţie şi totuşi afacerea pe care o urmăresc le dă talent — putere de convingere.

Preamărirea lui Dumnezeu şi mântuirea sufletelor, încredinţate păstoririi noastre, oare să nu aibă puterea de a ne face mai convingători în predicele noastre, de cum sunt voiajorii? Aşa se explică afir-

maţiunea la care mereu revin: mai întâi noi să ne cutremurăm în adâncurile sufletelor noastre de sfinţenia şi puterea darului cuvântului dumnezeesc şi atunci vom simţi necesitatea internă de a vorbi şi puterea de a convinge.

O altă condiţie pentru succesul predicei este *să ştii ce vrei,* ce anume vrei să realizezi. Amvonul este catedra universităţii populare, căci dacă şcoala serioasă stă pe temelia principiului: non multa, sed multum, cu atât mai vârtos se va călăuzi de acest principiu în activitatea sa educatorul religios-moral.

Fixarea unui plan de predici bine chibzuit este o necesitate de ordin pedagogic! Va trebui să ajungem cât mai curând posibil să avem cicluri de predici după trebuinţele vârstei, sexelor şi stărilor sociale. Numai astfel vom ieşi din impasul că predica nu interesează, este firesc acest lucru, fiindcă e cu neputinţă ca o predică oricât de desăvârşită ar fi ca să poată fi şi pentru copii şi pentru vârstnici.

Intr'o singură predică nu este admisibil să treci în revistă întreaga învăţătură a Bisericii. Ce s'ar alege bunăoară de un bolnav căruia doctorul i-ar prescrie toate medicamentele câte se găsesc într'o farmacie?

Nevoile izvorâte din împrejurările şi primejdiile locale vor decide despre ce anume să trateze predica. Având în vedere că puterile întunerecului atacă principiile fundamentale de credinţă ale Bisericii, precum şi învăţăturile morale şi că această luptă este generală, de sine se înţelege că predica va lumina aceste principii. Predica dogmatică este o necesitate arzătoare, însă nu este necesar să devină doctrinară şi dialectică, ci trebue pusă în strânsă legătură cu viaţa de toate zilele. Necesităţile de viaţă trebue analizate şi apreciate în lumina Evangheliei, în lumina învăţăturii de valoare vecinică, aduse în legătură cu cele 10 porunci şi predica de pe munte. Evanghelia şi viaţa de toate zilele vor fi puse faţă în faţă.

De o vreme încoace se vorbeşte despre o sete adânc simţită a sufletelor după religie şi totuşi Biserica n'a fost mai aprig condamnată şi mai hulită decât acum. Nădejdile în viaţa viitoare se destramă sub vraja ideologiei materialiste. In asemenea împrejurări nu este decât firesc, că predica trebue să lămurească şi să vestească învăţăturile fundamentale şi legile morale ale creştinismului.

Aprofundând oamenii învăţătura de credinţă şi de morală vor ajunge să simţească necesitatea împărtăşirii cu Sf. Taine. De îndată ce se va fi format în sufletul omului convingerea, că numai prin împărtăşirea cu Sf. Taine poate deveni părtaş puterii mântuitoare a jertfei de pe cruce a Mântuitorului, de îndată ce această convingere trăeşte real şi profund în sufletul omului, va înţelege de ce Sf. Taine formează centrul cultului nostru dumnezeesc. Intreaga noastră activitate pastorală trebue să se concentreze în jurul realizării scopului de a îndrepta sufletele spre împărtăşirea cu Sf. Taine, căci centrul vieţii pastorale îl formează Tainele. Este cu neputinţă să rămânem indiferenţi când un nou născut moare nebotezat, sau când un vrâstnic moare neîmpărtăşit. Ce pace sufletească putem avea când la spovedanie şi cuminecătură abia mai vine cineva şi când ştim că parohieni de ai noştri trăiesc fără binecuvântarea Bisericii.

Intensitatea vieţii religioase se judecă după felul cum se împărtăşesc oamenii cu Sf. Taine. Va trebui să găsim prin urmare mijloacele potrivite, trebue să facem tot ce ne stă în putinţă, ca enoriaşii noştri să simţească necesitatea „Pânei care s'a pogorât din cer", în aceeaşi măsură, precum simţesc necesitatea pânei pământeşti. Misiunea noastră abia atunci va fi împlinită, când nu ne vom mărgini să producem în suflete numai cunoaşterea şi recunoaşterea învăţăturilor creştine, ci vom fi contribuit la întărirea voinţei prin împărtăşirea Harului dumnezeesc în Sf. Taine, spre a rodi în viaţă adevărat creştinească.

In centrul adevărurilor noastre religioase stă personalitatea şi opera lui Hristos, de aceea împreunarea omului cu Dumnezeu trebue să-şi ia începutul încă în viaţa aceasta prin împărtăşirea reală cu Hristos la Sf. Cuminecătură. Numai astfel se explică de ce Mântuitorul a ţinut să ne dea Taina Cuminecăturii, în care prezenţa Lui este reală Sfinţii Apostoli au fost convinşi dintru început de acest adevăr. Aşa se explică de ce Sf. Liturgie — rânduiala săvârşirii Sf. Cuminecături — formează centrul cultului dumnezeesc în Biserica noastră şi tot aşa se explică şi faptul că centrul vieţii religioase creştine, a fiecărui creştin în parte şi a tuturor creştinilor la un loc, îl formează şi trebue să-l formeze Sf. Impărtăşanie. Aceasta este adevărata religie.

Lumea modernă este ahtiată după viaţă ideală de comunitate. Toate sistemele de orânduire socială urmăresc crearea spiritului de coheziune. Comunitate mai ideală, spirit de coheziune n'a existat şi nu poate exista, decât numai prin şi în Biserica noastră! Mai lămurit rezultă acest adevăr tocmai din învăţătura bisericească despre Cuminecătură. Omul primind în Sf. Cuminecătură pe Dumnezeu nu-l primeşte numai pentru sine, ci şi pentru semenii săi: bărbatul pentru soţie şi copii, femeia pentru bărbat şi copii, copiii pentru părinţi şi fraţi, pentru toţi de cari prin sentimentul dragostei se simte legat. Creştinii cei vechi vedeau spiritul de comunitate în Sf. Cuminecătură până şi în forma ei exterioară: pâne din făină măcinată din nenumărate grăunţe, vin stors din nenumărate boabe de struguri — la fel toţi creştinii să devină *una* prin legătura dragostei, o inimă un gând! Desăvârşirea acestei unităţi se produce şi la Sf. Liturghie prin faptul că poporul aduce darurile la altar şi din acele daruri de pâne şi vin se săvârşeşte Sf. Cuminecătură pentru toţi. Toţi se împărtăşiau cu Sf. Cuminecătură, dupăce mai înainte, prin sărutul dragostei ce şi-l dădeau, alungau din inimi tot ceeace ar fi putut tulbura unitatea lor sufletească.

Diaconii duceau Sf. Impărtăşanie celor bolnavi şi celor din închisori, iar episcopul din Impărtăşania pregătită de el trimitea episcopului vecin ca semn că sunt uniţi deasupra timpului şi spaţiului.

Şi toate celelalte taine în acelaş fel urmăresc întărirea şi adâncirea spiritului de comunitate prin dragoste cu adevărat frăţească.

Mărturisirea trebue tratată din două puncte de vedere: *psihologic şi religios.* Mărturisirea, sau cum mai bine ne arată sensul acestei noţiuni cuvântul spovedanie, este înainte de toate o necesitate psihologică, ceeace rezultă clar din împrejurarea că fiecare om simţeşte necesitatea să împărtăşească *cuiva* cele mai tainice gânduri, făptuiri şi intenţiuni ale sale. Urmărind pe această cale omul din clipa când mijeşte în sufletul lui cea dintâi schinteie de *cugetare* şi până în clipa când din punct de vedere psihologic a ajuns la complectă desvoltare, găsim manifestându-se această necesitate adânc simţită a spiritului său. Copiii nevinovaţi spun tot ce au pe suflet: este starea de ideală sinceritate! Tocmai această *sinceritate naivă* a dat prilej la formularea maximei: *copiii şi nebunii spun adevărul* — maximă care stăpâneşte mentalitatea tuturor acelora cari nu mai vor să se spovedească în faţa lui Dumnezeu, dar se spovedesc în faţa oamenilor cari merită mai puţină încredere! Dacă ar fi să ne punem întrebarea: ce face familia cu această necesitate psihologică a copilului, pentruca să se desvolte în mod firesc, atunci desigur trebue să spunem că, cu sporirea vârstei dispare comunicativitatea sufletească între copii şi părinţi. Copilul din cauza tratamentului nepadagogic al părinţilor caută în afară de casa părintească oameni cărora să le încredinţeze tainele sufletului său. In această stare sufletească se găsesc cel puţin 50% dintre copiii cari intră în şcoala primară. Ceeace nu a distrus în direcţia comunicativităţii şi a dorului de a-şi deschide sufletul adevăraţilor păstrători ai secretelor, distruge şcoala primară. Şi opera destructivă o desăvârşeşte atelierul pentru

ucenici şi şcoala secundară pentru copiii cari urmează studiile.

Sunt părinţi şi dascăli, cari în chip barbar şi consecvent distrug în copil *sentimentul de răspundere.* Familia şi şcoala, prin metodele prea bine cunoscute, îl fac pe copil *mincinos şi făţarnic. In familie* când copilul a săvârşit o greşală, în loc de a-l lămuri ca să înţeleagă deosebirea între bine şi rău, urmează pedeapsa. Foarte rar se găseşte cineva care să-şi dea osteneala să se ocupe de copil făcându-i educaţie în această direcţie, adecă în direcţia de a comunica — băiatul tatălui, fata mamei — tot ce are pe suflet, tot ce cugetă, tot ce intenţionează, tot ce a făptuit. Copilul, care în cei dintâi ani ai vieţii instinctiv aleargă la tata şi la mama, pe măsură ce creşte se înstrăinează tot mai mult de ei. Se petrece exact procesul invers: în loc ca, sporind cu vârsta legătura dintre copil şi părinţi. să se intensifice, această legătură devine tot mai laxă; în loc ca părinţii să fie propriilor lor copii cei mai intimi prieteni, le devin mai străini decât străinii.

Şi cum *învăţătorul şi învăţătoarea* în propria familie urmează adeseori receta de mai sus, nimic mai firesc decât ca şi în şcoală să lucreze la fel.

Cam aşa se prezintă sufletul copilului de şcoală judecat prin prisma necesităţii psihologice a spovedaniei.

Educaţia copilului din punctul de vedere al necesităţii religioase a spovedaniei este *inexistentă în familie;* la fel şi în şcoală. In familie viaţa religioasă se reduce la câteva euhologii: sfinţirea casei la Bobotează, botez, cununie şi înmormântări.

Am întâlnit copii la şcoala primară, cari nu ştiau să-şi facă cruce. Evident în asemenea familii nu există nici un fel de manifestare a vieţii religioase, deci cu atât mai puţin importanţa religioasă a spovedaniei. Nu există teren pe care se poate verifica intensitatea vieţii religioase a unui om, decât tocmai în Taina Pocăinţii. Viaţa religi-

oasă în acest sens este aproape absentă. Căci sub viaţă religioasă nu putem înţelege, decât contactul neîntrerupt cu Dumnezeu în toate manifestările de viaţă ale omului. Câţi sunt oamenii cari s'au obişnuit să se concentreze asupra propriului lor intern, câţi sunt oamenii cari s'au lămurit asupra fiinţei lor, câţi sunt cari s'au obişnuit să-şi facă un serios examen de conştiină, dându-şi loru-şi socoteală despre fiecare gând, despre fiecare vorbă, fiecare dorinţă, despre fiecare faptă din cursul zilei care s'a scurs? Din acest punct de vedere până şi lumea antică păgână se pare că ne era superioară! Doar Grecii şi Romanii învăţau — şi aristocraţii lor se şi obişnuiau să urmeze — dictonul: «*Cunoaşte-te pe tine însuţi*». In toate vremile s'a considerat drept cel mai înalt bun spiritual *cunoaşterea de sine*. A te cunoaşte pe tine însuţi este începutul înţelepciunii — ziceau cei vechi.

Cam aşa se prezintă pregătirea sufletească a enoriaşilor noştri pentru spovedanie. Intrebarea este ce să facem în viitor?

1. *Pregătirea noastră*.

a) Misiuni pentru preoţi, slujbe dumnezeeşti, predici şi meditaţii religioase asupra textelor sfinte în legătură cu mărturisirea, timp de câteva zile [2—3].

b) Spovedanie complectă în faţa unui duhovnic priceput.

Aceasta este şcoala pentru autoeducarea noastră. Am făcut această operă, păşim la educarea în acest sens a enoriaşilor noştri de toate vârstele.

2. *Pregătirea enoriaşilor*.

a) Indrumarea părinţilor prin consfătuiri şi conferinţe asupra problemei de educaţie a copiilor în această direcţie.

b) Educaţia religioasă temeinică a tineretului, care să dea ca rezultat necesitatea de a petrece în comunitate neîntreruptă cu Dumnezeu şi trebuinţa de a se spovedi.

Pentru tineretul dela şcoalele secundare să se organizeze misiuni religioase în cele două posturi:

la Crăciun şi Paşti, cu suspendarea cursurilor pe timp de cel puţin 2 zile. Sf. Sinod să mijlocească la On. Minister al Instrucţiunii, ca să dispună ca în acest scop să se suspendeze cursurile.

c) Obicinuirea copiilor ca în fiecare zi să îngenuncheze în faţa unei icoane sfinte, dacă nu ar fi posibil acest lucru în biserică, şi să-şi facă un examen de conştiinţă.

d) Organizarea misiunilor pentru tineret la mănăstire odată pe an.

3. *Pentru adulţi.*

Aceleaşi metode ca şi pentru cei mici, evident adaptate gradului lor de pricepere.

Din cele expuse indirect am arătat cum trebue să fie predica, opera noastră de educaţie religioasă-morală, azi. Şi cum amvonul şi contactul de toate zilele cu enoriaşii noştri trebue să săvârşească neîncetat această operă de educaţie, evident vom întrebuinţa acelaş plan de muncă ca şi în orele de religie în şcoală, cu deosebirea că tot ce vom învăţa va fi mai complect şi corespunzător gradului de înţelegere şi de stare socială a acelora pe cari voim să-i educăm. Vom trata prin urmare în cicluri de predici învăţătura de credinţă, simbolul credinţii, în legătură cu simbolul credinţii sf. Taine, poruncile dumnezeeşti, predica de pe munte şi poruncile bisericeşti, iar în locul istorioarelor biblice, cari se fac în şcoală, vom întroduce fără întârziere orele biblice, citind şi explicând temeinic adulţilor Cuvântul Scripturii. Nu vom intrelăsa să întroducem enoriaşii noştri în cultul dumnezeesc. Vom explica slujbele dumnezeeşti publice şi particulare, insistând mai ales asupra explicării sf. Liturghii. In privinţa aceasta de mare ajutor ne pot fi predicile regretatului profesor T. Tarnavschi şi cartea de rugăciuni a Păr. Dr. P. Barbu din Caransebeş.

Temeinic şi pe înţelesul tuturor vom arăta comorile cuprinse în sf. Liturghie, făcându-i pe oameni să înţeleagă, că Liturghia în sine este cea mai de-

săvârşită şi sublimă predică, căci este predica lui Hristos răstignit pe cruce pentru mântuirea noastră.

Vom reface legătura sufletească dintre credincioşi şi textele rugăciunilor şi cântărilor bisericeşti, explicându-le. Dar nu vom uita să luăm parte activă la deslegarea tuturor problemelor sociale, pe cari le scoate la suprafaţă viaţa complicată de azi, străduindu-ne să dovedim prin cuvântul nostru de lămurire şi de îmbărbătare, norodului minţit şi înşelat, că în zilele noastre, întocmai ca în timpul celor dintâi secole de viaţă creştină, numai creştinismul propovedueşte şi pune în aplicare principiul desăvârşitei libertăţi, egalităţi şi frăţietăţi.

„Inimă curată zideşte întru noi Dumnezeule şi Duh drept înoeşte întru cele dinlăuntru ale noastre; deschide Doamne buzele noastre, ca gurile noastre să vestească lauda ta".

Pr. IOAN IMBROANE.

ADVENTIŞTII DIN ŢARA NOASTRĂ.

Trăim vremuri de adâncă confuziune. Viaţa este tulburată în toate rosturile ei. Până şi ce a avut şi are mai scump neamul nostru, credinţa lui, este adânc clătinată şi târâtă spre alte făgaşuri de către mincinoşii învăţători ai vremii.

Viaţa noastră de stat este pândită de ideile comuniste, cea familiară şi socială de desfrâul moral ce abundă în plăceri şi lux, cea economică de o lipsă totală a forţelor productive, iar cea religioasă de tot felul de inovaţiuni ale sectelor.

Impotriva acestor idei de dezagregare a vieţii noastre sub toate raporturile, împotriva acestor idei străine de fiinţa neamului nostru, străine de dogma şi tradiţia noastră bisericească, suntem chemaţi să luptăm, mai ales noi preoţii, nimicind orice tendinţă a duşmanilor de a face pe vre-unul din credincioşii noştri trădători faţă de patria şi credinţa strămoşească.

Primejdia în care ne găsim noi azi, este primejdia desmembrării creştinismului nostru urmată de aceia a neamului nostru.

In trecutul neamului nostru credinţa unitară a fost pârghia existenţii şi tăriei lui şi acest adevăr a fost înţeles de duşmanii noştri, cari au căutat şi caută să dea lupta pe terenul religios prin înmulţirea şi întărirea sectelor. Ei sunt convinşi că reuşind să sfarme unitatea credinţii, sfarmă şi unitatea sufletească a neamului nostru.

Mulţimea acestor curente anticreştine, a ideilor şi cărţilor eretice naşte o atmosferă diavolească, ex-

trem de păgubitoare nu atât Bisericii, pe care nici porţile iadului n'o vor birui, cât statului, care fără să simtă este minat de ideile comuniste, îmbrăcate în haină de natură religioasă.

Biserica noastră, întotdeauna veghetoare asupra destinului neamului nostru, înţelegând acest pericol, a organizat o luptă sistematică împotriva acestor secte, cu toate că statul nu-i acordă nici un sprijin, ci dimpotrivă legiferează şi aprobă aceste rătăciri.

Lupta noastră, deşi nu este luptă împotriva sângelui şi a trupului, ci împotriva domniilor, împotriva stăpânirilor, împotriva căpeteniilor acestui întunerec, împotriva duhurilor răutăţii [Efeseni 6, 12—13], trebue să fie biruitoare, fiindcă puterea Domnului a biruit totul.

Suntem copleşiţi de păgânătatea gândirii şi de năvala tuturor ereziilor răsărite din protestantism. Să se ştie însă că preotul este şi va fi stânca de care toate aceste rătăciri se vor lovi, vor spumega şi se vor depărta neputincioase.

Iar ca preotul să fie adevărată stâncă, trebue să fie adânc convins că Biserica căreia îi slujeşte este cea adevărată: credinţa în adevărul Bisericii sale trebue să-l facă nebun pentru Hristos.

Invăţătura predicată de el, deşi conformă cu învăţătura Bisericii, dacă nu este pornită dintr'un suflet credincios, plin de evlavie şi mai ales de dragoste, de dragoste care zideşte, de dragostea care apropie inimile, topind ghiaţa de pe ele, de dragostea care se jertfeşte pentru triumful adevărului, nu prinde, nu convinge, nu naşte vieţi nouă pentru Hristos.

Azi, în lupta pentru refacerea vieţii morale, pentru reîntoarcerea la adevărata cale a celor rătăciţi, pentru îndrumarea pe calea mântuirii a credincioşilor noştri, tocmai de evlavie, de pătrunderea cu credinţă a adevărurilor eterne, de viaţă sfinţită, de dragostea lui Hristos, într'un cuvânt de identificarea cu Hristos avem trebuinţă.

In bună parte posedăm aceste arme biruitoare, dar mai mult să ne silim să le avem.

*

Cugetarea religioasă stăpâneşte în cele mai multe cazuri şi celelalte păreri ale omului cu privire la viaţa zilnică în familie, societate şi stat.

Celorce li se înstreinează credinţa, li se înstreinează şi sufletul de tot ceeace este românesc.

Acest adevăr a fost prins şi exploatat de duşmanii neamului nostru, înainte de unire ca şi azi, încât ne-au asaltat şi ne asaltează pe terenul religios, organizându-se şi întărindu-se prin sectele cunoscute sub atâtea nume ca: adventişti, baptişti, pocăiţi, studenţi în Biblie, inochentişti, rascolnici, stundişti etc. etc.

Că aceste secte nu propoveduesc adevărul creştin şi adeseori nu au nici o morală, ci dimpotrivă sunt nuclee de desfrâu, se poate constata de ori cine cercetează puţin învăţătura lor sarbădă, lipsită de ideal şi felul lor de viaţă în familii sau în comunitatea din care fac parte.

Aceste secte de importaţiune streină şi-au făcut adepţi şi la noi, mulţumită nu adevărului ce aduceau cu ele, ci momelilor materiale şi speculaţiunii greşelilor inerente firii omeneşti precum şi a unor curiozităţi bolnave ale celor slabi de înger.

Cele mai întinse secte la noi în ţară sunt: baptismul, care numără 35.000 membri şi adventismul cu 7500 membri.

Cu durere trebue s'o spunem că primii sunt recunoscuţi şi de stat. Baptismul a ajuns la acest număr de membri fiind favorizat de regimul maghiar în Ardeal, fiindcă prin întărirea lui se urmărea desnaţionalizarea Românilor.

Doctrina acestor secte este complect eronată. Nu stăruim aici asupra ei, fiindcă este expusă în diferite lucrări ce se pot procura cu mare uşurinţă, ci vom căuta să arătăm o parte din viaţa intimă a acestor „sfinţi", căci după cuvântul Evangheliei: „Din roadele lor îi veţi cunoaşte" [Mat. 7, 6].

Şi dacă viaţa lor lasă de dorit din toate punctele de vedere, dacă faptele lor sunt fapte de şarlatani, cum şi-ar putea cineva închipuì atunci, că doctrina lor este sfântă?

Să luăm de pildă pe adventişti. Cine sunt conducătorii şi ce fel de viaţă duc? Sunt Români? Simt româneşte?

Să-i vedem.

Peter Rudolf Paulini, a fost până mai de curând preşedintele Uniunii adventiştilor din România. Un intrigant şi un imoral desăvârşit. Pervers şi făţarnic, prin cuvânt meşteşugit specula munca şi credinţa celor simpli pentru îmbuibarea şi satisfacerea poftelor sale ticăloase. Predica membrilor, că celce nu plăteşte „zecimea" nu merită nici să deschidă uşa Comunităţii, şi el, împreună cu alţii se eschiva dela această plată. Casierul editurii adventiste, Artur Văcăreanu, se plânge că i s'au furat adeseori hârtii de bani de câte 500 şi 1000 Lei de către copiii lui Paulini. Ecaterina Şom l-a acuzat de adulter.

Pentru toate acestea şi altele, primia un salar de 30—40.000 Lei lunar.

Hinter, primul predicator, deşi căsătorit, avea relaţiuni amoroase cu o tinără botezată de el însuş. Din cauza aceasta soţia sa s'a spânzurat, iar el s'a căsătorit cu cealaltă. Drept pedeapsă Comunitatea l-a trimis în Rusia ca „uns al Domnului"!

Ştefan Demetrescu, fost sublocotenent în armată. Un personagiu renumit prin laşitatea sa. Pederast şi desfrânat. Fiind la studiu în seminarul dela Fridensau, cuibul desfrânării şi al pervertirii, ca şi cel dela Diciosânmărtin, a avut legături cu o soră de caritate, pe care mai târziu a luat-o în căsătorie. După 10 ani o lasă şi ia în căsătorie o adeptă, de care se îndrăgostise. Inscenarea divorţului şi modul cum s'a făcut cea de a doua căsătorie îi demască perversitatea adâncă. Pentru felul cum ştie să mănânce casa văduvelor şi dreptul orfanului, pentru îmbuibarea lui, este răsplătit de sectă, în calitate de

preşedinte, preşedinte de conferenţă, cu 25—30.000 Lei lunar.

Alecu N. Darie, un escroc şi un şarlatan în puterea cuvântului. Potlogăriile „sfinţiei sale" ar fi imposibil de pus pe hârtie, atât sunt de multe. Comunele Goştinu şi Branişte din jud. Vlaşca i le cunosc.

Vlad Mocanu, vânzător de cafea pe stradă, azi „uns" al Domnului, salariat cu mii de Lei lunar pentru minciunile ce debitează spre înşelarea celor naivi.

Wegner, fost preşedinte de conferenţă în Ardeal, este acuzat de imoralitate cu o membră din Comunitatea „Sibiu". Ca sancţiune a fost mutat în Germania cu autoritatea neştirbită.

Benedict Iliescu, deşi căsătorit trăeşte cu sora soţiei sale, pe care o şi ia în căsătorie după moartea celei dintâi. Trăind soţia sa, a avut un copil cu sora soţiei sale! Ca pedeapsă pentru această fărădelege este mutat din Bucovina, tot ca „uns" în Transilvania.

C. Popescu, preşedintele Conferenţei Moldova, acuzat de imoralitate şi muşamalizat.

Manchen, după mărturisirile lui Stefan Demetrescu, cu nimic deosebit de ceilalţi.

Profesorul Ghehan, dela seminarul din Diciosânmărtin, deşi căsătorit, a avut legături cu două servitoare ale lui şi a sedus o copilă, pentru acestea şi multe alte fapte, a fost mutat în Germania.

Dl şi dna Ghedi, tot dela seminarul din Diciosânmărtin, ambii acuzaţi de imoralitate. Fărădelegile acestor „sfinţi" au îngrozit pe conducătorii adventismului.

Nicolae Dorobăţ, fost vânzător de usturoi pe stradă, un escroc de ultima speţă. Primeşte mii de Lei lunar; se duce la băi şi călătoreşte cu clasa I, de pe spinarea celor neştiutori şi lesne încrezători.

Iohann Bauer, fost un biet lucrător tâmplar, azi primeşte cu toate cheltuelile între 25.000—30.000 Lei lunar.

O. Fasnacht, din sărăcia în care trăia în Elveţia, azi se lăfăeşte în România, mulţumită „zecimilor", într'un lux nemai pomenit.

Gheorghe Stănescu, fost meseriaş la căile ferate. Astăzi, acest parvenit trăeşte la Iaşi într'o locuinţă cu tot confortul, aşa cum n'a trăit neam de neamul lui.

Grigore Darşoveanu, fost hamal, azi slujitor în lucrarea de jupuială a naivilor, primeşte un salar de 15.000 Lei lunar.

Ioan Toma, fost cismar cârpaciu, azi predicator al Evangheliei cu mii de Lei lunar.

Toţi aceşti conducători ai adventismului din ţara noastră lasă de dorit din toate punctele de vedere. La ei găseşti numai: laşitate, făţărnicie, lăcomie, invidie, ură, minciună şi desfrânare.

Cele ce s'au spus aici despre ei sunt numai „o picătură de apă într'o vadră", atât de multe sunt fărădelegile lor.

Mijloacele de stoarcere a acestor şnapani religioşi, din care se îmbuibează ei cu lefuri grase, sunt următoarele:

1. Zecimea.
2. Zecimea casei de ajutor.
3. Dar de zi I.
4. Dar pentru şcoala de Sabat.
5. Dar pentru al 13-lea Sabat.
6. Dar pentru misiunea locală.
7. Daruri pentru misiunea externă.
8. Dar de săptămâna cea mare.
9. Dar de ziua naşterii.
10. Daruri de I Sabat din lună, ziua Domnului, etc., etc.

Un număr de 23 daruri, aşa că un membru adventist cu circa 50.000 Lei venit anual trebue să plătească pentru aceste daruri vre-o 12.000 Lei, altfel nu este vrednic nici să deschidă uşa Comunităţii, şi mai mult n'ar avea din ce se îmbuiba toţi Bauerii, Wagnerii, Hinterii, Ghehanii etc.

Aceşti lupi răpitori, specializaţi în şcolile lor, îmbrăcaţi în piei de oaie, vin în faţa poporului nostru şi cu o prefăcută evlavie mistifică adevărul atrăgând în cursele lor pe cei mai lesne crezători.

Işi dau aere de sfinţi, de unşi, de miei ai lui Dumnezeu şi în realitate sunt de o perversitate extraordinară.

Din punct de vedere moral, după puţinul acesta vedem că lucrarea adventistă este deadreptul diavolească. Nu mai rămâne deci nici o îndoială că şi din punct de vedere religios, economic şi naţional ea este dăunătoare neamului nostru. Milioane de lei sunt stoarse, fără milă, de pe sărmanii adepţi, neştiutori şi întrebuinţaţi pentru satisfacerea poftelor atâtor trântori de aici şi din străinătate.

Conducătorii adventismului sunt nişte parveniţi, nişte streini de neamul nostru, cari desigur numai lucrare creştinească şi naţională nu fac. Pericolul lor, pentru stat, este deci evident. Prin ei se infiltrează atâtea şi atâtea idei comuniste. Ei n'au nimic sfânt şi sunt capabili de orice rău.

Şi aceste lucruri se petrec nu numai la adventişti, ci la toate sectele.

Să destăinuim aceste lucruri credincioşilor noştri, să le arătăm lucrarea diavolească a acestor şarlatani religioşi, pentru a se feri de ei ca de ciumă.

Aceşti „unşi", „sfinţi" sau „miei ai lui Dumnezeu" trăesc deci o viaţă trândavă şi comodă pe spinarea unor suflete sărace şi apăsate. Nu se mântuesc nici ei şi nu lasă nici pe alţii să se mântue.

Să nu se înşele însă nimeni, cum că adepţii lor ar duce o viaţă creştinească superioară, căci cum ar fi capabili de o asemenea viaţă, când propovăduitorii lor şi învăţătura lor sunt şubrede. Cunosc viaţa câtorva adventişti din apropierea mea, pe cari i-am vizitat adeseori, am stat cu ei de vorbă asupra învăţăturii ce-au îmbrăţişat şi în curând le voi arăta şi viaţa acestora, pentru a se vedea că nici ei nu sunt mai prejos de şefii lor.

Ar fi de dorit ca toţi fraţii preoţi misionari să cerceteze în amănunt viaţa sectarilor ce-i au sub supraveghere şi spre combatere, şi s'o facă cunoscută prin scris, ca să se convingă lumea că sub masca unei dulci evlavii se ascunde un rău nebănuit.

Cine doreşte să cunoască în amănunt viaţa adventiştilor să citească cartea unui fost adventist timp de 22 ani, C. Oatu, Bucureşti, din care am luat informaţiile de mai sus.

Când doctrina şi viaţa sectarilor ne este cunoscută, când scopul urmărit de ei este desagregarea vieţii noastre religioase şi de stat, să fim mai atenţi faţă de ei şi prin mijloacele ce avem la îndemână să nu le dăm de loc pas mai departe.

Predica, tâlcuitoare a învăţăturii creştine ortodoxe, rostită cu convingere, viaţa noastră trăită în duhul sfinţeniei, drept model pentru credincioşii noştri, activitatea noastră creştinească pe orice tărâm social, dragostea noastră sinceră de Altarul înaintea căruia servim lui Dumnezeu, sfatul bun şi milostenia ce o pogorâm asupra oricărui suflet obijduit, sunt arme cari anihilează orice tendinţă sectară şi cuceresc pe cei deja rătăciţi.

Să păstrăm ce avem şi să ne silim a recăpăta ce am pierdut. Munca aceasta nu este uşoară, dar este mântuitoare de suflet şi neam.

Să fim siguri: Cu Hristos şi prin Hristos trebue să biruim; şi datoria noastră *aceasta* e: să biruim.

Pr. D. D. ACHIMESCU.

IN AMINTIREA UNUI PRIETIN.

Vestea despre moartea prea timpurie a părintelui Titu Morariu din Sebeş m'a mâhnit adânc, ştiind că în persoana lui a pierdut Biserica noastră un slujitor devotat, iar poporul un prietin sincer şi însufleţit.

Citind anunţul funebru, am lunecat cu gândul, pe aripa amintirilor, până în toamna anului 1905, când mi-am ocupat catedra de profesor la seminarul Andreian din Sibiu.

Intre studenţii anului III dela secţiunea teologică se găsia atunci şi tânărul zdravăn şi talentat Titu Morariu, având o seamă de colegi distinşi, dintre cari aproape toţi s'au afirmat aşa de bine în viaţă, încât ocupă în timpul de faţă situaţiuni de încredere şi demnitate în societatea românească. Colegi ai răposatului au fost în anul acela protopopii de astăzi Emilian Cioran, Ioan Duma şi Emilian Stoica, profesorii Ioan Mateiu, Ioan Leucă şi Ioan Popa, directorul şcoalei normale Eugen Todoran, preoţii Constantin Moldovan, Ioan Crăciun, N. Dorca ş. a.

Deoarece deosebirea de vârstă între mine şi ei era minimală sau faţă de unii chiar inexistentă — eu însumi fiind în acelaş timp (1905—8) şi profesor şi elev extraordinar în secţiunea teologică — ne-am simţit în curând legaţi prin firele unei prietinii, care a rămas nezdruncinată împotriva tuturor neajunsurilor şi vicisitudinilor anilor furtunoşi, cari s'au deslănţuit asupra capetelor noastre.

La înfiriparea acestei prietinii durabile poate să fi contribuit şi împrejurarea, că după moartea istoricului Dr. I. Crişan până în toamna anului 1905, catedra de istorie nu a mai fost întregită prin vre-un specialist, ci a rămas în sarcina profesorilor dela alte specialităţi tocmai într'un timp, când începuse a se trezi un interes mai viu pentru chestiunile istorice controversate. Imi aduc aminte, cum chiar dela cea dintâi lecţie de istorie bisericească, ce am ţinut studenţilor în teologie, am fost plăcut surprins de setea de carte şi de curiositatea ştiinţifică,

ce am putut descoperi la unii în aşa măsură, încât în scurtă vreme veneau să-mi solicite indicaţiunile de izvoare şi scrieri auxiliare, pentru a pregăti ei înşişi lucrări istorice, dintre cari unele au apărut şi în broşuri speciale, ca ceea a lui Stefan Hărăguş despre Starea preoţimii române din Ardeal în secolul al XVIII-lea şi a lui Ioan Mateiu despre situaţia din secolul al XVIII-lea, aceasta din urmă fiind învrednicită chiar din partea Ligii Culturale de premiul instituit în memoria decedatului canonic Augustin Bunea.

Intre absolvenţii distinşi ai seminarului Andreian din Sibiu îşi fixase şi răposatul Titu Morariu un loc de seamă, pe care a ştiut să-l păstreze în tot timpul activităţii sale preoţeşti la acelaş nivel impunător atât prin prestanţă exterioară, cât mai ales prin însuşirile sale sufleteşti, prin interesul constant pentru probleme de ordin religios, literar şi cultural-artistic.

De câte ori am avut prilej să stau de vorbă cu el, timp mai lung sau mai scurt, am rămas totdeauna cu impresia plăcută, ce-o ai când poţi constata la prietinii din tinereţă, că nu s'au lăsat copleşiţi de greutăţile vieţii, ci continuă să muncească şi să lupte cu acelaş optimist robust, cu aceeaş vigoare neînfrântă şi cu acelaş avânt idealist pe care-l aveau la începutul carierei.

In măsura îngăduită de împrejurări am urmărit totdeauna cu atenţiune rezultatele activităţii tinerilor promiţători şi m'am bucurat de ele, când erau potrivite să satisfacă aşteptările optimiste dela început.

Acesta a fost cazul şi cu răposatul Titu, al cărui avânt bărbătesc pentru înfăptuirea binelui şi a progresului religios-cultural nu l-a putut frânge decât moartea nemilostivă.

In calitate de vicepreşedinte al „Astrei“ din Sebeşul-săsesc s'a întâmplat să mi se adreseze uneori cu graiul, altădată în scris pentru câte un sfat. La începutul anului 1930, cedând stăruinţelor lui, am promis a călători la Sebeş, ca să ţin o conferinţă despre activitatea lui Ioan Piuariu. Impiedecat a călători în ziua fixată, i-am trimis textul conferinţei rugându-l să binevoiască a-l citi publicului sebeşan, scuzându-mi totodată absenţa.

Mi-a împlinit cu toată prietinia această cerere; făcând chiar mai mult decât aşteptasem, a pregătit un resumat con-

ştiincios al întregului cuprins şi l-a trimis *Telegrafului Român*, care l-a şi publicat într'un foileton (9/IV. 1930). Iar mie, restituindu-mi manuscrisul, mi-a adresat următoarea scrisoare:

Dragă Prietene,

Mai întâiu Te rog să scuzi, că retrimit conferinţa aşa târziu. Lumea din Sebeş a regretat foarte mult, că nu ai putut veni în persoană. Conferinţa am cetit-o eu, scuzând absenţa Ta „din motive neatârnătoare de voinţa Ta".

Public a fost mult. Sala dela Primărie arhiplină. Dela adunarea băncii ne-am dus în corpore la conferinţă.

Dragă Lupaş, am avut deosebită satisfacţie, dându-mi-se ocaziunea aceasta, de a Te rehabilita în faţa publicului din Sebeş pentru multele nedreptăţi suferite cu adevărată mucenicie. Am amintit tot ce-ai făcut pentru spitalul nostru — numirea medicului primar Dr. Albini, procurarea aparatului de radiologie cu peste un milion Lei, apoi capela ortodoxă, tot lucruri, cari merită recunoştinţa bunilor Români.

Apoi ce ai făcut pentru Sălişte, satul natal.

Este obiceiul ca să recomandăm — unul din partea „Astrei" — totdeauna pe conferenţiar şi eu am făcut-o cu cea mai mare plăcere.

Cred că nu-mi iei în nume de rău, şi-ţi zic în numele Sebeşenilor: „La revedere la anul".

Sebeş, la 27 Martie 1930

Cu drag Pr. *Titu Morariu* m. p.

In vara anului 1930 făcând împreună cu prietinii Dr. Zaharie Munteanu, Dr. Mârza şi Andreiu Floaşiu din Alba-Iulia o excursie pe la Sebeş, l-am cercetat pe părintele Titu, dar nu l-am aflat acasă. Şi nu-l voiu mai putea afla niciodată, fiindcă moartea i-a grăbit aşa de mult pasul spre locul, unde toţi pământenii mergem... unii mai curând, alţii mai târziu.

I. LUPAŞ.

MIŞCAREA LITERARĂ.

Lucian Bologa: PSIHOLOGIA VIEŢII RELIGIOASE. Contribuţiuni la studiul structurii şi evoluţiei vieţii religioase individuale pe bază de cercetări statistice. Tip. Cartea Românească, Cluj, 1930. Pagini 331. Preţul 200 Lei.

Institutul de psihologie experimentală comparată şi aplicată al Universităţii din Cluj, sub direcţia dlui Fl. Ştefănescu-Goangă, profesor universitar, înscrie prin lucrarea de faţă la răbojul publicaţiilor sale, al şaselea studiu de cercetări psihologice. Având în vedere noutatea şi importanţa acestei lucrări, socotim lucru de folos să ne oprim niţel asupra cuprinsului ei, mai ales că în limba noastră şi în domeniul ştiinţei psihologice române este *prima şi singura* carte de acest fel.

Psihologia religiei este o ramură tinără desprinsă din trunchiul Psihologiei generale. Apare în ultimul deceniu al secolului XIX-lea, iar ca ştiinţă empirică independentă se constituie abia la începutul veacului nostru. Ea pleacă dela studiul obiectiv al faptelor, al trăirilor şi manifestărilor religioase, pe cari le studiază sub aspectul lor psihic şi după metode de investigaţie ştiinţifică. Nu le contestă, nu le aprobă sau reprobă, ci le constată că există, că sunt reale şi deci imposibil de tăgăduit. Ca atare ele pot fi studiate în apariţia, desvoltarea şi manifestarea lor, ca orice procese psihice. — In acest spirit a fost concepută şi executată şi lucrarea dlui Lucian Bologa, care printr'o serioasă analiză psihologică a credinţelor, sentimentelor, atitudinilor şi manifestărilor sufleteşti, a căutat să determine „atât natura specifică a experienţei religioase, cât şi modalităţile naturale de desvoltare ale vieţii religioase a individului". (Pref. p. IV).

Afară de prefaţa dlui prof. Fl. Şt. Goangă, de prefaţa autorului şi de cuprins, lucrarea cuprinde o întroducere şi trei părţi.

In *Introducere* (pag. 1—35) autorul face o scurtă expunere a concepţiei teologice, a celei filozofice şi ştiinţifice cu privire la natura religiei, înclinând spre o *concepţie sintetică* a religiei şi considerând „*religia* ca un comportament[1] uman, in-

[1] „Sub comportament înţelegem o reacţiune totală a organismului nostru psiho-fiziologic în faţa unei situaţii date".

dividual şi social, faţă de puterea sau puterile supranaturale, în existenţa cărora omul crede, şi pe care le consideră ca având o influenţă hotărâtoare asupra destinului lui şi asupra cursului şi destinului lumii“ (p. 12). Tot în întroducere autorul mai face o expunere critică a „directivelor“ cari circulă şi a „metodelor“ cari se folosesc în domeniul psihologiei religioase, şi se opreşte asupra metodei statistice, de care s'a folosit şi d-sa, ca fiind cea mai corespunzătoare problemei. Aşa că întreg corpul lucrării este prelucrat şi analizat pe baza alor 205 chestionare complectate; după ocupaţie de 34 studenţi în teologie, 44 învăţători, 25 preoţi, 13 elevi, iar restul tot felul de profesiuni; după confesiune de 174 ortodocşi şi 30 gr.-catolici; după sex de 171 bărbaţi şi 34 femei. Chestionaţii variază între etatea de 17—67 ani.

Partea I (pag. 37—143) se ocupă cu *Influenţa factorilor externi asupra vieţii religioase* a copilului, adolescentului şi adultului. Cum influinţează mediul social: familia, şcoala, biserica şi societatea, şi mediul cosmic: peisajul şi evenimentele naturii asupra vieţii religioase individuale a copilului, adolescentului şi adultului, sunt tot atâtea întrebări la cari autorul răspunde în capitole separate, prin expuneri documentate pe baze de citaţiuni — foarte interesante — din cei chestionaţi, reliefând şi rezumând rezultatele fiecărui capitol în *tabele statistice* şi prin *figuri grafice.* Pe lângă acestea la sfârşitul fiecărui capitol se indică concluziile. Aşa că în baza acestei metode de expunere, uşoară şi clară, — lucrarea fiind sistematic lucrată, rezumatul şi concluziile ei sunt foarte uşor de reţinut.

*

Pe noi preoţii ne preocupă serios şi foarte mult căile prin cari am putea face mai accesibilă viaţa religioasă ambelor sexe din toate vrâstele. In acest scop lucrarea dlui Bologa ne oferă un material foarte preţios, în baza căruia ne putem corecta multe greşeli, evitând ceeace nu ne foloseşte şi folosindu-ne de metodele cele mai bune din punct de vedere real şi experimental, pentru predarea religiei în şcoale şi pentru intensificarea vieţii religioase în biserică, şcoală şi societate. Trebue să ne întrebăm, ce prieşte şi ce nu prieşte la cutare vrâstă şi în acest sens să ne îndreptăm acţiunea. De pildă, în baza studiului dlui Bologa, observăm că în familie *ceeace intensifică religiositatea copilului* este *atmosfera religioasă* care domină în casa părintească. Urmează *practicile religioase,* apoi *educaţia religioasă,* sistematică. — In şcoală, în general religiositatea scade, dar mai ales scade influenţa atmosferei religioase. Creşte însă importanţa practicelor religioase, cercetarea bisericii, cuminecarea etc. faţă de cari educaţia religioasă e în completă inferioritate. In biserică au mai mult efect la sporirea religiosităţii copilului practicile religioase, după cari vine atmosfera

şi mai puţin educaţia. In societate, atmosfera reduce religiositatea, iar practicile o ridică. In mediul cosmic, frumuseţa, armonia naturii şi mai ales evenimente din natură — tunet, trăznet etc. au crescut religiositatea subiecţilor. In general, *având în vedere gradul de influenţă al diferiţilor factori externi asupra vieţii religioase în epoca copilăriei, se observă că cea mai mare influenţă asupra religiosităţii copilului o are familia, apoi natura. Urmează biserica, şcoala şi la urmă societatea.*

In *epoca adolescenţei* influenţa diferiţilor factori din mediul social însuşi variază, conform desvoltării spiritului critic al adolescentului. In familie de astădată prevalează influenţa educaţiei religioase, faţă de influenţa atmosferei şi a practicilor religioase. La fel e şi în şcoală. Intre studii, istoria intensifică mai mult religiositatea (81.82%), filozofia 57.51%, ştiinţele naturale şi fizico-chimice 23.52%. In schimb slăbesc religiositatea ştiinţele naturale şi fizico-chimice în proporţia de 76.48%, istoria 18.18 şi filozofia 42.85%. In general, în şcoală, artele înalţă, iar ştiinţele micşorează religiositatea elevilor şi o influinţează în chip negativ. In aceasta privinţă atitudinea profesorului e hotărâtoare. Cât priveşte învăţământul religios, numărul subiecţilor a căror religiositate a rămas slăbită sau indiferentă, întrece numărul subiecţilor a căror religiositate a fost intensificată, prin studiul religiunii. In biserică, religiositatea adultului o influenţează mai mult practicele, apoi educaţia şi atmosfera. Societatea determină mai mult pe adult spre indiferentism. Ceva influenţă au practicile şi de tot puţină atmosfera. In societate conferinţele religioase au influenţat 47 persoane, dintre cari 91.48% pozitiv, 6.33% indiferent şi 2.14 negativ. Conferinţele de altă natură au influenţat 17 persoane, dintre cari 52.94% pozitiv, 17.64% indiferent şi 6.25% negativ. Din lectură, biografiile şi mai ales lectura religioasă influenţează mai mult religiositatea. Romanul, poezia şi nuvela în general influenţează în bine, deşi diferenţa faţă de rău nu e mare. In mediul natural, peisagiul şi aici, rămâne un element de perpetuă alimentare a trăirii religioase, într'un timp când dogmatismul îşi pierde puterea şi e ros de criticism. Peste tot, *gradul de influenţă al diferiţilor factori externi asupra vieţii religioase în epoca adolescenţei, variază dela natură, care are cea mai mare putere de intensificare a religiosităţii adolescentului, — apoi urmează biserica, familia, şcoala şi la urmă societatea.*

In *epoca maturităţii*, familia îşi pierde şi mai mult puterea de influenţare, în profitul indiferentismului. Totuş mai are un rol bunişor educaţia, apoi practicile şi atmosfera. In şcoală, educaţia intensifică mai bine religiositatea adultului. Urmează practicile şi atmosfera. Invăţământul teologic, după răspunsurile primite prin chestionare, intensifică religiositatea în proporţie de 77.33%, faţă de 20.46% indiferenţi şi 2.21% cazuri de slăbire

a religiozităţii. In biserică, influenţa practicelor religioase primează faţă de educaţie şi atmosferă. In societate şi de astădată înrâurirea indiferentismului domină. Lectura are influinţă bună cu mult mai mare, ca la adolescenţi. La fel şi arta şi mai cu seamă ştiinţa, care acum „nu mai exercită o influenţă negativă asupra religiosităţii, ceeace înseamnă că *„trăirea religioasă se prezintă ca o nevoie adâncă, fără corespondent în lumea ştiinţei"*. Profesiunea încă influinţează religiositatea. La laici mai puţin, la preoţi mai mult. Se constată d. e. că preoţii dela sate în urma contactului cu ţăranii şi cu chemarea, „îşi recâştigă religiositatea pierdută prin Seminarii". Peisajul şi acum influinţează pozitiv 75% din totalul subiecţilor. Prin urmare poate fi socotit ca cel mai puternic factor de influenţă pozitivă dintre toţi factorii tuturor mediilor. In linie generală, *influenţa diferiţilor factori externi asupra religiosităţii în epoca maturităţii începe cu natura,* care are cea mai mare influenţă, *urmează biserica, apoi şcoala,* profesiunea, familia şi la urmă societatea. E de notat că familia, profesiunea şi mai ales societatea favorizează mai mult indiferentismul decât religiositatea adultului.

*

Partea II (pag. 148—242) studiază *Evoluţia vieţii religioase individuale*: credinţele religioase (credinţa în Dumnezeu, în viaţa viitoare, în rai şi iad, în forţe supranaturale: îngeri şi demoni, în suflet, etc.), ale copilului, adolescentului şi adultului; emoţiile cari însoţesc aceste credinţe religioase în copilărie, adolescenţă şi maturitate şi motivele îndeplinirii practicelor religioase în copilărie, adolescenţă şi maturitate.

Partea III (pag. 234—298) analizează *Trăirile religioase*: zguduirile religioase, — epoca apariţiei lor, natura împrejurărilor şi întâmplărilor cari le determină şi forma în care se manifestă; îndoielile religioase, frecvenţa, natura, motivele, starea organismului în timpul lor, urmările, durata şi mecanismul lor; şi mustrările de conştiinţă provocate din motive religioase

La urmă, din întreagă lucrarea, autorul scoate câteva *concluzii generale,* împreună cu câteva *consideraţii pedagogice* (pag. 300—306). Conclude că „toate manifestările religioase pornesc din aceeaş sursă comună, din care izvorăsc toate manifestările vieţii în general şi că toate credinţele, sentimentele şi manifestările religioase au un *rost vital* în viaţa omului". Există o strânsă legătură între trăirile religioase ale omului şi între nevoile lui biologice şi din acest motiv viaţa religioasă nu poate fi înţeleasă fără cercetarea fundamentului ei biologic, aşa cum s'a făcut şi în lucrarea de faţă. Religiozitatea reală este o trebuinţă a organismului psiho-fiziologic şi se intensifică „punând pe subiect în cât mai multe situaţii de a trăi religia". De aceea şi în şcoală, dacă vrem să adaptăm învăţământul religios

structurii şi trebuinţelor sufleteşti ale elevilor, trebue să le dăm posibilitatea ca să aibă cât mai des şi mai efectiv „trăiri religioase".

In şcolile de specialitate, Academii şi Facultăţi teologice se pune şi problema selecţionării elementelor cari se dedică chemării preoţeşti. Ori acest lucru nu se poate face la vrasta de 11—12 ani, când încă nu se pot cunoaşte dispoziţiile religioase ale copiilor, nici în epoca adolescenţei care-i epoca îndoielilor şi cristalizărilor predispoziţiilor religioase sau antireligioase ale elevului. Alt criteriu pentru selecţionarea candidaţilor la preoţie este părerea profesorului de religie, care — de altfel ca orice preot şi duhovnic — trebue să cunoască bine psihologia copilului şi adultului şi să se ştie folosi de metoda observaţiei directe. Cu aceste concluzii, la cari se mai adaogă bibliografia utilizată şi un chestionar asupra conţinutului şi a evoluţiei vieţii religioase — lucrarea d-lui L. Bologa se termină.

Nu am intrat în critica părerilor şi observaţiilor cari eventual ne separă de d-sa. Am subliniat însă unele puncte, cari sunt destul de bogate în sugestiuni bune, şi ne-ar folosi atât de mult în orientarea noastră profesională. Mai ales ne-ar clarifica asupra multor lacune cari există în învăţământul nostru religios şi ne-ar indica tot atât de multe mijloace prin cari să revalorizăm şi să intensificăm mai cu succes viaţa şi conştiinţa religioasă.

Materialul este cules din mijlocul nostru, aşa că dl Bologa a studiat de fapt psihologia vieţii *noastre* religioase. Din acest motiv trebue să-i fim deplin mulţumitori, atât pentru obiectivitatea ştiinţifică cu care l-a prelucrat, cât şi pentru mijloacele pe cari ni le indică spre a lucra cu mai mult succes la opera de spiritualizare şi interiorizare a religiei noastre.

Pr. IL. V. FELEA.

*

SFÂNTUL NICOLAE biografie prelucrată de *Dr. Ştefan Lupşa*, profesor de teologie, Oradea 1930.

Dupăce se arată în câteva pagini popularitatea acelui sfânt printre Români, profesorul Lupşa ne dă cele mai importante momente din minunata viaţă a sfântului Nicolae. Desprindem: Popularitatea sfântului Nicolae se manifestă în foarte multe forme şi în cercuri foarte largi. Numele său e luat foarte bucuros ca nume de botez, de familie sau de localitate, figurează ca patron la multe instituţii şi biserici şi patronează cele mai nevinovate bucurii sociale şi familiare. Pentru popularitatea sfântului Nicolae printre Români vorbeşte şi următorul document: „La începutul sec. XVIII un preot catolic se îmbia episcopului latin din Oradea, că va face propagandă pentru unaţie printre Românii din părţile Beiuşului, dacă, pe lângă plata grasă şi alte condiţii, i se va da voie să-şi facă şi un sigil protopo-

pesc cu figura unui sfânt cât mai popular printre Români. Alegerea sa şi a superiorilor săi căzu asupra sfântului Nicolae".

Sf. Nicolae s'a născut în anul 270 în Patara din Licia din părinţi drepţi şi superiori tuturor concetăţenilor lor prin evlavia lor creştinească. Erau drepţi ca Zaharia şi Elisabeta, voind numai ceeace voeşte Dumnezeu. Iar Nicolae unicul lor fiu mergea încă de mic cu pietatea pe urmele lor. Aproape toată vremea era în biserică. Abia împlini vârsta de 5 ani şi se dedică studiului Sf. Scripturi. Ajuns adolescent duce o viaţă îngerească, încât nu e mirare că lumea doria să-l vadă preot, episcop, sau chiar metropolit.

Viaţa sa a fost o viaţă de binefacere, era nu numai învăţător şi părinte spiritual, ci şi părinte nutritor şi protector al poporului: „Locuia în apropierea casei sfântului un văduv de neam bun, dar sărăcit cu totul, trăind în cea mai neagră mizerie, cu trei fete de măritat. Fetele erau foarte frumoase, dar din cauza sărăciei nu le peţia nimeni. Impins de mizerie, nenorocitul părinte se hotărî să-şi vândă fetele, făcând din casa sa loc de necinste şi infamie. Auzind despre acest plan, Sf. Nicolae îşi puse în gând să-l zădărnicească. Gândul şi-l împlini printr'o întreită binefacere, fără a umili pe nenorocitul său vecin şi fără aşi trâmbiţa fapta sa bună: într'o noapte întunecoasă luă într'o pungă aţâţia galbeni cât socoti că ar ajunge de zestre pentru fata cea mai mare şi aruncă punga pe fereastră în camera unde dormia fata. Rezultatul fu strălucit: vecinul putu să-şi mărite o fată şi-i rămase oarecare speranţă să scape de ruşine şi pe celelalte două. Când după trecere de câtva timp găsi o pungă la fel pentru cea dea doua fată, fu cuprins nu numai de recunoştinţă nemărginită către Dumnezeu, ci şi de curiozitate şi de dorul de a descoperi unealta prin care-l împărtăşia Dumnezeu de darul său. Se puse deci la pândă noapte după noapte şi când căzu prin fereastră a treia pungă în casa sa, se repezi după binefăcătorul său care fugia, îl prinse şi se aruncă la picioarele lui, mulţumindu-i printre lacrimi şi gemete. Sf. Nicolae îl ridică şi-i porunci să nu-l spună nimănui. Că omul nu l-a ascultat însă, se vede de acolo, că a ajuns şi până la noi ştirea despre fapta sfântului".

Broşura cu pagini puţine îmbie cititorului multe învăţături.

Prof. NICOLAE NEAGA.

CRONICĂ.

EXTERNĂ

CONGRES CATOLIC IN INSULA RODOS. Inesplicabilă şi în acelaş timp problemă care a trezit discuţie în sânul Bisericii ortodoxe este recenta hotărâre a scaunului papal de a ţinea in primăvara acestui an un mare congres euharistic (catolic) în insula Rodos. In special teologii greci nu-şi pot explica şi mai ales nu pot justifica această hotărâre papală. Căci se întreabă cu drept cuvânt: Este ea — hotărârea papală — o naivitate sau o provocare, o indiferenţă sau un dispreţ, o încercare a catolicismului de a-şi arăta diplomaţia şi puterea temporală, sau pur şi simplu o nouă batjocură adusă Bisericii ortodoxe?

La aceste întrebări cei mai mulţi teologi ortodocşi au răspuns că hotărârea papală este o provocare şi în acelaş timp o jignire a sentimentului creştin ortodox. Este provocare şi jignire, deoarece se ştie că locuitorii insulei Rodos au fost totdeauna şi sunt şi astăzi aproape în întregime ortodocşi. Şi se mai ştie şi aceea că insula Rodos aparţine şi acuma bisericeşte scaunului patriarhal, ecumenic şi ortodox din Constantinopol. Deci, ce anume altceva a determinat pe papa să hotărească ţinerea congresului euharistic tocmai în acest centru ortodox?

E drept că astăzi insula Rodos politiceşte aparţine Italiei şi prin aceasta se uşurează îndeplinirea planului papal, dar e drept şi aceea ce se spune, că „la greşeli vechi, Biserica apuseană catolică, prin aceasta, adaugă greşeli nouă“.

Biserica ortodoxă şi celelalte Biserici creştine — afară de cea catolică — mai ales în ultimul timp, au încercat şi încearcă încă să facă tot ce le stă în putere pentru micşorarea abisului de despărţire şi pentru o înfrăţire creştinească şi o unire bisericească între popoare. In aceste vremuri de stăruitoare şi frumoase năzuinţi creştine, Biserica apuseană catolică în loc să încerce şi ea o apropiere, dimpotrivă, prin hotărârile şi prin faptele ei, sapă şi măreşte tot mai mult abisul despărţirilor. Se vede că voeşte să nu se desmintă şi de aceea ţine să fie şi astăzi cum a fost în trecut, îngâmfată, mândră şi provocătoare.

Unul din profesorii Facultăţii teologice din Atena, în legătură cu această hotărâre a papei, citează din Sf. Scriptură: „...*Cu greu îţi este ţie a lovi cu piciorul împotriva boldurilor*“ (Fapte

IX, 5) şi comentează, că după sensul sf. Scripturi *„paguba nu va fi a celui ce primeşte lovitura, ci a celui ce loveşte"*.

Biserica apuseană catolică a profitat şi profită încă, cu o satisfacţie diabolică, de grelele împrejurări istorice prin care a trecut şi prin care trece încă şi astăzi Biserica ortodoxă. Cu toate acestea noi ne smerim, dar în acelaş timp credem cu toată puterea în cuvântul Sf. Scripturi: „Că tot celce se înalţă, se va smeri, şi tot celce se smereşte se va înălţa". Promitem însă că şi înălţaţi odată, vom şti să fim smeriţi şi mai ales promitem că nu vom umili pe alţii, pentrucă nu este în gândul nostru acest lucru, pentrucă nu-i creştinească această faptă şi nu-i nici în firea Bisericii ortodoxe de a umili pe cineva.

Desigur, istoria Bisericii catolice, prin ţinerea acestui congres în insula Rodos va scrie pagini strălucite despre puterea şi despre mărirea Bisericii catolice, iar istoria Bisericii ortodoxe va scrie pagini mohorâte de loviturile şi jignirile cari s'au adus acestei Biserici din partea Bisericii creştine catolice. Insă, istoria Bisericii creştine va scrie că acest congres a fost o nouă etapă de separaţie, un nou pas de despărţire şi un nou motiv de învrăjbire între cele două Biserici apostolice.

Pr. S. CÂNDEA.

OFICIALITATEA TURCEASCĂ ÎMPOTRIVA PATRIARHIEI ECUMENICE DIN CONSTANTINOPOL. Ziarul „Proia" din Atena (28 Febr. 1931) publică un articol foarte lung cu privire la campania pornită în ultima vreme împotriva Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol, articol din care extragem următoarele: „Presa turcă din Constantinopol continuă aproape zilnic campania violentă împotriva Patriarhiei Ecumenice.

După izbucnirea scandalului la care au colaborat şi autorităţile din Constantinopol, atât cele administrative cât şi cele judiciare, a început să se ocupe de această chestiune ministerul de justiţie din Ancora, care a însărcinat pe unii specialişti să studieze situaţia Patriarhiei şi Patriarhului din punct de vedere legal şi să o definească conform stipulaţiunilor respective din tratatul dela Lausanne, noua constituţie turcă şi legile respective.

Continuând polemica împotriva „Baş-papazlîc"-ului, cum denumesc Turcii acum Patriarhia, presa turcească publică astăzi informaţia, că autorităţile turceşti au hotărât să nu accepte nici un act dela Patriarhie, dacă Patriarhul nu-l va iscăli cu titlul de „Baş-Papa" (protopop).

Chestiunea care a dat naştere cu totul pe neaşteptate acestui conflict şi care par'că intenţionat a degenerat într'o polemică foarte violentă din partea tuturor jurnalelor ce apar la Stambul, a provocat o dureroasă surprinză în cercurile creştineşti din Constantinopol. Nimeni nu-şi închipuia, că după atâtea manifestări de prietinie lucrurile ar fi ajuns până la punctul ca presa şi auto-

rităţile turceşti din Constantinopol să pună în discuţie nu numai jurisdicţia, dar până şi titlul autorităţii supreme a Ortodoxiei.

Este adevărat că nu e primul atac pe care-l suferă Patriarhia ecumenică. Sunt încă recente multiplele înjosiri la care au fost supuşi atât Instituţia cât şi reprezentanţii ei până în anii din urmă. De atunci însă se semnalase oarecare ameliorare. Atitudinea prudentă a Patriarhiei, atitudine prin care se înfăţişa spiritul de respectare a legilor, pare că avea un răsunet printre conducătorii Turciei nouă.

Telegrame oficiale ale Preşedintelui Republicei şi ale Primului ministru turc se adresau către „Patriarhul Rum"-ilor". (Prin cuvântul „Rum" Turcii înţeleg orice creştin Ortodox din Turcia).

Vizita pe de altă parte a Primului Ministru şi a Ministrului de Externe grec la Patriarhie în timpul ultimelor vizite la Stambul; explicaţiunile între persoanele oficiale care au precedat acestei vizite; caracterul pe care l-a dat acesteia prezenţa autorităţilor turceşti, toate acestea au fost considerate din partea tuturora ca indicii clare că guvernanţii turci, conform de altfel şi tratatelor, recunoşteau Patriarhia Ecumenică în adevărata Ei calitate: ca cea mai înaltă autoritate religioasă a Ortodocşilor din Turcia şi supremul for al Ortodoxiei.

De aceea a surprins pe toţi atât polemica subită a presei otomane, cât mai ales, participarea la sus zisa campanie a autorităţilor turceşti.

Polemica şi atitutinea aceasta este searbădă şi atât de nefundată, încât trebue să se mire cineva cum s'au pretat la ea organe ale opiniei publice considerate ca serioase".

„Proia", ca şi toate cotidianele din Atena, ocupându-se apoi pe larg şi examinând geneza acestei chestiuni care datează din Noemvrie trecut, când o citaţie a Tribunalului din Constantinopol către Patriarhie se adresă cu titlul „Baş-Papazlîc"-ului (protopopiei), citaţie care din cauza titlului a fost refuzată, reproduce atacurile violente ale presei turceşti împotriva Patriarhiei Ecumenice şi Patriarhului. La aceste atacuri cum era şi de aşteptat, s'a asociat şi cunoscutul „Şef al Ortodocşilor turci Eftim Efendi", care din coloanele ziarului „Yeni-ghium" a găsit ocazia să scrie: „Noi, turcii ortodocşi, lucrăm veşnic sub conducerea şi în cadrul constituţiei republicei turceşti. Susţinem că suntem turci de origină şi că singura noastră deosebire este religia. Preoţii Fanarului nu vor să urmeze ideia naţională, se prezintă ca minoritate şi ne catirisesc. Toate gazetele greceşti din Constantinopol sunt organe ale Patriarhiei şi fac propagandă pentru ea. Ideei noastre naţionale turceşti îi face opoziţie şi clubul grecesc din Pera. In orice caz, orice ar face, noi devenim în continuu mai tari, iar ei pierd teren pe zi ce trece".

Este atât de nelogică — continuă cotidianul atenian — această polemică împotriva Patriarhiei şi titlului Patriarhului Ecumenic, atât de samavolnice ameninţările şi criticele ziarelor turceşti, încât o simplă expunere a lucrurilor, fără retorica, ajunge ca lucrurile să fie puse la locul lor. Dupăcum am spus atât Primul Ministru cât şi Preşedintele Republicei turceşti au întitulat pe Patriarh cu titlul de „Patriarh". Patriarhia nu mai exercită nici o autoritate laică. Patriarhia purta acest titlu înainte ca Mohamet al II-lea să-i acorde o jurisdicţie civilă.

Titlul său este pur ieratic, bisericesc, recunoscut ca atare de toată lumea. Dacă s'a întâmplat că în decursul veacurilor să i se acorde o autoritate civilă, nu urmează ca această autoritate i-a conferit şi titlul. Pentruce Mitropoliţii să fie numiţi astăzi „Metropolit efendi", iar Patriarhul „Baş-Papa"? Pentruce acest titlu să nu fie considerat scandalos pentru Patriarhiile Armenilor Orientali sau Catolici, şi să fie incompatibil numai cu Patriarhia ecumenică?

Că titlul nu are nici o legătură cu autoritatea civilă pe care altă dată o avea clerul, şi este un titlu pur ieratic, reprezentând capul unei mari biserici care cuprinde Mitropoliţi şi Episcopi, se vede din faptul că Patriarhul României sau al Jugoslaviei nu sunt decât conducători spirituali ai ortodocşilor".

*

INTERNĂ.

† DIMITRIE COMŞA. Duminecă, 15 Februarie 1931, s'a stins din viaţă octogenarul profesor în retragere, Dimitrie Comşa, de al cărui nume sunt legate atâtea fapte de cultură şi de eroism naţional.

Timp de peste trei decenii a fost profesor la Seminarul teologic-pedagogic Adreian din Sibiu, deţinând catedra de economie şi sămănând cu pricepere şi entuziasm dragostea faţă de comorile pământului şi sufletului românesc, în inimile tinerilor chemaţi să devină cârmuitorii duhovniceşti ai neamului.

Indrăgostit de arta populară a neamului nostru, ilustrul defunct a cutreerat fără odihnă satele noastre, adunând acel preţios şi vast material artistic şi etnografic care alcătuieşte cuprinsul *Albumului artistic* (din ornamentica română) şi al *Albumului de crestături în lemn* întocmite de D. Comşa. Aceste două albume au dus faima talentului artistic al neamului nostru dincolo de hotarele ţării, iar autorului i-au creiat un nume neperitor în istoria strădaniilor noastre culturale.

Rodul ostenelilor sale pe tărâmul economiei este depus în cele trei volume de *Călăuză Agricolă* şi în mai multe broşuri de ştiinţă popularizată.

Vasta activitate culturală a regretatului dispărut justifică îndeajuns cinstea ce i-a făcut-o Academia Română alegându-l membru de onoare al ei.

Dar o şi mai mare cinste şi recunoştinţă îi datoreşte neamul lui Dimitrie Comşa pentru mucenicia lui naţională. Căci ilustrul defunct a fost unul dintre faimoşii memorandişti, cari pentru drepturile încălcate de Unguri ale neamului românesc au bătut la porţile burgului împărătesc din Viena şi a suferit temniţă cumplită în Vaţ. Şi toată această mucenicie a îndurat-o profesorul Dimitrie Comşa cu seninătatea şi simplitatea omului conştient că nu-şi face decât cea mai elementară datorie faţă de neam. Nimic din ifosele, din pretenţiile falşilor martiri.

In ziua desrobirii noastre naţionale el avea dreptul să-şi prezinte poliţa suferinţelor sale. N'a făcut-o. Nici n'ar fi încăput de trădătorii şi apaşii politici, cari erau mai mulţi şi mai tari în coatele pe cari nu le-a zdrelit şi nu le-a frânt patul de puşcă al jandarmului unguresc, nici nu le-a slăbit mucegaiul vr'unei închisori de-ale dispărutei împărăţii habsburgice.

Abia la moarte cârmuirea ţării s'a gândit să-i facă funerarii naţionale — iar Regele ţării l-a decorat cu marele ordin Ferdinand I.

Dumnezeu să-l odihnească cu drepţii pe celce toată viaţa sa a fost un mare neastâmpărat pentru dreptatea neamului său.

NECULCE.

NOTE ŞI INFORMAŢII.

PRESA bisericească din capitală stărue în atitudinea sa *nebisericească* faţă de marile probleme de viaţă eclesiastică. Ea atacă fără zăbavă autonomia Bisericii şi face apologia statului ca tutore al instituţiei sacre. Logica acestei atitudini? Iat-o: Biserica e susţinută de stat, cu parale din vistieria ţării. E natural deci, că cine plăteşte este stăpân. Iar salariatul e slugă.

Logica e şi simplă şi simplistă. Pentrucă Biserica îşi are idealurile sale, cari depăşesc idealurile statului. Pentru realizarea acestor idealuri Biserica îşi are viaţa sa proprie, mijloacele sale proprii, cari se deosebesc adeseori esenţial de ale statului. Această viaţă se cere condusă integral de organele legiuite — după sfintele canoane — ale Bisericii. Fără amestecul vr'unei autorităţi din afară, amestec care de cele mai multeori vizând scopuri străine de idealurile Bisericii, are urmări rele.

Ştiu: apologeţii puterii statului în Biserică vor spune că Biserica ortodoxă (întreagă, nu numai cea românească!) a fost în trecut mai mult supusă statului, decât autonomă. E adevărat. Numai cât din această subordonare a Bisericii faţă de stat, aşezământul sacru a pierdut mai totdeauna şi în prestigiu şi în realizări spirituale. Poate a fost şi o pedeapsă din partea lui Dumnezeu că Biserica s'a lăsat condusă de oamenii veacului acestuia. Fiindcă statul e guvernul şi guvernul — pentru Biserică — e mai ales ministrul instrucţiunii, care uneori se'ntâmplă să fie francmazon, ateu etc. Concluzia — o vedeţi: e foarte tristă. Că statul subvenţionează Biserica? El e *dator* s'o subvenţioneze, pentrucă a jefuit-o de averile pe care aşezământul sacru le-a avut şi din cari — avându-le — astăzi ar trăi ceva mai bine decât din subvenţia statului.

Dar statul e dator să ajute Biserica materialiceşte şi pentru motivul, că ea este cel mai preţios sprijin al statului, în scopurile lui bune. E un lucru care nu mai are lipsă să fie subliniat. Cu toate că statul (guvernul) nu pentru acest motiv ajută Biserica. Ci din motive electorale, cari n'ar avea ce căuta în această chestiune.

Dar atitudinea prea devotaţilor prietini ai guvernelor este bizară şi fiindă e din cale-afară de unilaterală. Pentrucă încă

n'am auzit să fi protestat vr'unul din ei împotriva autonomiei Căilor Ferate române, a Băncii naţionale, sau împotriva nenumăratelor case autonome, cari totuşi sunt plătite — toate — de stat şi nu de vr'un cine ştie ce mare filantrop din vr'un Consiliu de administraţie...

Ba ce e mai mult, neîmpăcaţii adversari ai autonomiei bisericeşti (preoţi şi profesori dela Facultăţile de Teologie) când e vorba, de-o pildă, de autonomia universitară sunt gata să devină cei mai straşnici, apărători ai autonomiei, aşa de mult hulite ca ne... patriotică. Şi după câte ştiu universităţile — inclusiv Facultăţile de teologie — tot de stat sunt plătite.

Nici nu mai amintesc faptul că niciodată nu li s'a contestat minorităţilor autonomia lor bisericească. Şi bisericile lor sunt susţinute — slavă Domnului — de acelaş stat român, care ţine să-şi revendice dreptul de cârmuitor în Biserica ortodoxă, în schimbul fărâmei de ajutor pe care i-l acordă acestei instituţii.

Iată deci, că pentru oamenii de bună credinţă chestiunea e clară: Biserica ortodoxă are dreptul la deplină autonomie — cu toate consecinţele ei (deci şi în învăţământul teologic, iubite părinte Al. N. Constantinescu!)

*

VATICANUL şi-a instalat de curând staţiunea sa de Radio. Un mijloc dintre cele mai puternice şi mai moderne de propagandă catolică, propagandă care se va face suntem convinşi pe amândouă căile: pe cea a vestirii realizărilor catolicismului şi pe cea a bârfirii celorlalte biserici, în special a celei „schismatice", ortodoxe.

Biserica ortodoxă nu are resursele materiale imense de cari dispune Vaticanul. Nime nu se aşteaptă deci ca Patriarhia noastră să-şi instaleze un post de Radio, chemat să trimită 'n lume veşti despre realizările ortodoxiei româneşti şi să răspundă la săgeţile veninoase ce vor fi împrăştiate de staţiunea radiofonică din cetatea Vaticanului.

Ceeace Biserica românească *poate* realiza — şi o cerem insistent de-atâta vreme — este măcar un birou al presei pe lângă Patriarhie. Cu speciala menire de a informa lumea de ceeace se petrece în Biserica ortodoxă ecumenică şi a rectifica atâtea minciuni pe cari presa catolică le răspândeşte — urbi et orbi — despre ceice nu vor odată cu capul să se supună „părinteştii" oblăduiri a „vicarului lui Hristos".

*

ZIARELE din capitală au publicat de curând următorul comunicat:

„In urma intervenţiunii Mitropoliei ortodoxe din Sibiu, prin care se cerea absolvenţilor academiilor teologice dreptul de a fi admişi la examenul de capacitate pentru profesori secundari

(specialitatea religia), decanul facultăţii de teologie din Bucureşti a hotărât următoarele:

Academiile teologice din Ardeal, deşi sunt trecute în bugetul ministerului cultelor, ele nu au totuş o existenţă legală (?) aceasta întrucât nu se conduc după legile învăţământului superior, ci doar numai (?) după statutele şi regulamentele alcătuite de eparhii.

Sunt prin urmare şcoale *confesionale*, înfiinţate şi conduse de biserică, în consecinţă diplomele acelor Academii nu pot fi echivalate cu cele universitare şi deci absolvenţii acelor şcoale, nu se pot prezenta la examenele cerute.

Facultatea de teologie din Bucureşti pentru a uşura (?) situaţia absolvenţilor acelor academii, a hotărât ca acei cari au la bază bacalaureatul, să fie admişi a urma doi ani (!) la facultăţile teologice şi apoi pe baza unor examene să poate obţinea licenţa în teologie".

Trecând peste faptul, nespus de... ciudat, că onoratul decanat al facultăţii de *teologie* din Bucureşti se uită cam peste umăr la Academiile teologice, fiindcă sunt conduse de *Biserică*, ne mărginim să-i remarcăm falsa postură în care se găseşte atunci când crede că „uşurează" situaţia absolvenţilor de Academie admiţând a urma *doi ani* la facultatea teologică, pentruca pe baza unor (?) examene să poată obţinea licenţa în teologie.

Favorul acesta de a li se recunoaşte doi ani de frecvenţă l-au avut de mult absolvenţii *vechilor* noastre institute teologice, cu *trei ani* de învăţământ, şi la *alte* facultăţi (de litere şi drept) decât cea teologică. Şi anume nu numai în ţară, ci şi în străinătate. Adevărat că pe vremea aceea la Facultatea de teologie din Bucureşti nu se descoperise încă teoria despre „bureţii" învăţământului teologic.

Ceeace cerem noi este cu totul altceva decât concesiuni din milă creştinească. Noi cerem pur şi simplu dreptate pentru absolvenţii Academiilor noastre teologice, cari după bacalaureat fac patru ani de studiu teologic, plus pedagogia cu seminar cu tot.

Şi atunci de ce n'ar fi admişi la examenul de capacitate pentru învăţământul religios din şcoalele secundare? Ori numai minoritarilor să li se facă dreptate şi în această privinţă?

*

EXCELENTA foaie poporală „Lumina Satelor" stărue asupra măsurii ilegale şi nepatriotice pe care a luat-o guvernul atunci când — pe lângă alţi slujbaşi bisericeşti — a suprimat din buget şi pe misionarii eparhiali.

Subliniind după cuviinţă înalta chemare religioasă şi naţională pe care o împlinesc aceşti misionari prin propoveduirea învăţăturilor creştineşti mai ales în parohiile lipsite de preoţi şi

prin combaterea smintelilor sectare, păgubitoare Bisericii şi Statului român deopotrivă, înţeleptul redactor al foii aşteaptă ca generalii să ceară reînfiinţarea bugetară a posturilor de misionari. Asta în interesul superior al siguranţei Statului, siguranţă subminată de acţiunea sectelor străine de trecutul şi aspiraţiile neamului nostru — şi vrăşmaşe unităţii noastre naţionale.

Părintele I. Moţa are dreptate. Şi cu Sf. Sa credem şi noi, că intervenţia generalilor noştri în această chestiune ar putea fi încununată cu izbândă, nefiind aici vorba numai de interesele Bisericii noastre — oricât de superioare şi ele — ci mai ales de interesele permanente ale Statului român, care nu trebue lăsat pradă acţiunii dizolvante pe care diferitele secte o duc sub mască religioasă.

*

NU ŞTIM care monitor al bisericii unite se miră de măsura arhiepiscopiei ortodoxe de Alba-Iulia şi Sibiu, prin care s'a orânduit ca preoţimea din numita arhiepiscopie să poarte o deosebită grijă de bolnavi, mai ales în a doua Duminecă din postul sfintelor Paşti. Această Duminecă fiind închinată în special bolnavilor, preoţii săvârşesc slujba sf. Maslu prin spitale şi pe la casele particulare, mângăind pe bolnavi şi stârnind prin îndemnuri bune mila creştinească faţă de toţi oamenii năcăjiţi.

Este, de bună seamă, una dintre cele mai bune şi mai creştineşti măsuri pe care o autoritate bisericească le poate lua. Şi cu toate acestea anonimul monitor unit găseşte de cuviinţă s'o banalizeze, arătând că preoţii şi creştinii peste tot au datoria de a îngriji de bolnavi în toată bună vremea, nu numai în „Dumineca bolnavilor".

Asigurăm pe confratele unit că Consiliul arhiepiscopesc care a instituit „Dumineca bolnavilor" este de aceeaşi părere. Mila este o datorinţă de fiecare clipă a creştinului. Şi mai ales a preotului. Cu toate acestea — date fiind slăbiciunile firii omeneşti — socotim că autoritatea bisericească a făcut un lucru bun aşezând „Dumineca bolnavilor".

Buna credinţă şi buna cuviinţă încă sunt vârtuţi de care creştinul — fie el şi neo-papistaş — n'ar trebui să-şi uite nici un moment. Şi cu toate acestea redactorii monitoarelor unite îşi aduc aminte de ele aşa de rar... Pentru care pricină credem că n'ar fi de prisos să se institue în biserica unită „Dumineca buneicuviinţe". Ştiţi, în felul acesta poate că măcar odată pe an monitoarele romelor mici ar fi cuviincioase.

*

ZIARELE anunţă că guvernul Austriei se gândeşte să încheie un concordat cu Vaticanul. Abia acum? Că doar Austria e o ţară aproape curat catolică. Ce înapoiaţi sunt şi austriecii ăştia! Vedeţi: România a fost mai harnică în această privinţă.

S'a grăbit de mult să încheie concordat cu Vaticanul. Concordat, prin care catolicilor li se asigură toate privilegiile moştenite dela Habsburgi şi prin care se nesocoteşte şi Constituţia ţării şi Legea cultelor şi tot. Cu toatecă în România catolicismul e foarte minoritar faţă de covârşitorul număr al cetăţenilor de lege ortodoxă.

Ce să-i faci? Când omul vrea să fie harnic, este — şi pace. Dar mai era unul, de era tot harnic, nevoe mare: îl chema Iliuţă.

*

DE-ATÂTEAORI se 'ntâmplă că — viaţa bisericească din cuprinsul Mitropoliei unite neîmbiind prea multe fapte vrednice de remarcat — organele de presă neo-papistaşe vorbesc despre Biserica ortodoxă română. Fireşte, nu elogiind realizările acesteia, ci bârfindu-i ierarhii, preoţii, credincioşii — doctrina, morala, organizaţia — şi, în sfârşit, tot ce are. Este un vechiu obiceiu acesta. Ceeace e totuşi nou în acest obiceiu şi ne prilejeşte această notă este faptul, că iscusiţii măiestri ai desfrâului cronicăresc şi ai insultei nu au obrazul şi curajul de a-şi iscăli minciunile şi noroiul cu care împroaşcă săptămânal Biserica ortodoxă, ci toate inepţiile lor le atribue aceluiaş preot sau credincios „ortodox“ anonim, care, neexistând, nici nu poate protesta împotriva talentului şi cinstei redactoriceşti cu care-l îmbracă directorii organelor catolice de rit oriental.

Remarcăm acest lucru pentru a arăta odată mai mult, cu ce fel de arme luptă fiii duhovniceşti ai lui Atanasie (nu cel Mare!)

N. C.